

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องผลกระทบของตอร์กะส่วนตนและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตและความสนใจในการเข้าสังคมของผู้หญิงในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีความบกพร่องทางสายตา: กรณีศึกษา ขอนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายของความพิการและความบกพร่อง

ก่อนที่จะเริ่มกล่าวถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคนพิการทางสายตาควรทำความเข้าใจกับคำนิยามต่าง ๆ ที่ประชาชนทางประเทศไทยและทางทวีปตะวันตกได้ใช้สำหรับกลุ่มคนคนพิการทางสายตา เพื่อจะเกิดมีข้อตกลงในการใช้คำที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยนี้

1.1 การนิยามคำเฉพาะเกี่ยวกับคนที่มีการบกพร่องในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย ศรียา นิยมธรรม และคณะ (การศึกษาพิเศษ สารานุกรม, 2546) สาขาวิชาการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับ โครงการสารานุกรม ศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในฉบับที่ 4 (พ. ศ. 2546, 44 – 46) เสนอเกี่ยวกับการนิยามคำต่าง ๆ ว่า

ตามปกติคนไทยเรียกคนที่มีอะไรทางร่างกายหรือจิตใจที่ไม่ปกติว่า ผู้พิการ (Cripple) ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. 2525 ได้ให้คำนิยามว่า เสียไปจากสภาพเดิม

คำว่า อินวาลิด (Invalid) เกี่ยวกับผู้เจ็บป่วยเรื้อรังที่รักษาไม่หาย ทำงานไม่ได้แล้ว ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. 2525 ให้คำนิยามว่า หย่อนกำลังความสามารถที่จะประกอบการทำงานตามปกติได้ เป็นคำที่ในปัจจุบันนี้ไม่ได้ใช้กันแล้ว ต่อมามีการเลิกใช้คำนี้โดยให้มีคำใหม่ ๆ ใช้

สำหรับดิสอะเบิลส์ (Disabled) เข้าใจว่า คือบุคคลที่ไม่มีความสามารถอย่างเท่าเทียมกับคนปกติ สำหรับบุคคลที่มีความผิดปกติ (Defects) มีความบกพร่อง (Impairment) และไม่มีความสามารถ (Disability) ทางร่างกายและ/หรือจิตใจ ทางภาษาไทยเรียกคนอย่างนี้ว่า ผู้พิการหรือคนพิการ

หย่อนสมรรถภาพ (Handicap) เป็นคำสำหรับบุคคลที่หย่อนสมรรถภาพ ผู้พิการที่ยังมีความสามารถเหลืออยู่แต่หย่อนสมรรถภาพทางการ ปฏิบัติ หน้าที่การงาน และ/หรือการแข่งขัน เกมกีฬาต่าง ๆ บางประเภท เรียกว่า ผู้หย่อนสมรรถภาพ ใช้แทนคำว่า ผู้พิการ คำนี้เกี่ยวข้องกับผู้ที่เสียเปรียบ เช่น ทางร่างกาย หรือมีความคล่องแคล่วว่องไวเฉลียวฉลาดน้อยกว่าคนปกติในการปฏิบัติ กิจกรรมประจำวัน ทางสังคม และทางวัฒนธรรม

ความบกพร่อง (Impairment) เป็นคำที่หมายถึงการสูญเสีย (Loss) หรือการไม่มี (Absence) หรือความผิดปกติ (Abnormality) ในทางจิตวิทยา (Psychological) หรือทางสรีรวิทยา (Physiological) และ/หรือทางกายวิภาคศาสตร์ (Anatomical) ของอวัยวะอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างรวมกัน เป็นผลให้เกิดความไม่สามารถ (Disability) เพราะมีความจำกัด (Limitation) หรือไร้ความสามารถ (Inability) ที่จะปฏิบัติกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด

1.2 โครงสร้างของความพิการ (Disability)

ดูตามประวัติของการนิยามคำต่าง ๆ นั้น ทางประเทศและวัฒนธรรมตะวันตกเห็นว่า คำนิยามได้ เปลี่ยนตามที่วัฒนธรรมและสังคมเปลี่ยนไปด้วย ในอดีตนักวิชาการตามสาขาต่าง ๆ และประชาชนได้มอง เห็นความผิดปกติทางร่างกายหรือจิตใจตามโครงสร้างแบบ Old Paradigm ที่เน้นเฉพาะหลักตามวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์เท่านั้นทำให้เกิดคนทั่ว ๆ ไปมีอคติต่อคนที่มีความผิดปกติทางร่างกายหรือจิตใจเพราะมองเห็นความพิการในแง่ขาดหรือแง่ลบเท่านั้น ต่อมาเกิดมีการเปลี่ยนโดยกลุ่มของคนที่มีความผิดปกติกลุ่มต่าง ๆ เกิดมีเสียงเรียกร้องและนักวิชาการกับประชาชนมีความเข้าใจมากขึ้น แล้วเปลี่ยนโครงสร้างแนวคิดเดิม (Old Paradigm) เป็นโครงสร้างแนวคิดใหม่ (New Paradigm) ที่ให้ความเข้าใจในทางบวกและรวมปัจจัยภายในและภายนอกของบุคคลคนที่มีความผิดปกติทำให้เห็นว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีความซับซ้อนและความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเสมอ เป็นแนวคิดใหม่ ๆ ที่เสนอว่า การมีความผิดปกติเป็นเรื่องของความคิดในภาพรวมเพราะแยกปัจจัยต่าง ๆ ไม่ได้ จะทำให้เกิดการทำทนายต่อการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นนี้ในอนาคตมากมาย

1.3 โครงสร้างแบบแนวคิดเดิม (Old Paradigm)

เกี่ยวกับแนวคิดเดิม Pledger (2003: 283) ให้คำนิยามว่า เห็นแค่สภาพทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และกำหนดเรื่องของพยาธิวิทยา/โรควิทยา แนวคิดนี้ให้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “พิการ” ว่าเป็นสภาพขาดแคลนภายในบุคคลคนหนึ่ง เป็นสภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเป็นการเสียเปรียบ โครงสร้างแบบแนวคิดเดิมไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัย สิ่งแวดล้อมหรือปัจจัยที่เกิดจากภายนอกที่มีส่วนในการเป็นอยู่ของบุคคลคนพิการคนหนึ่ง ขนาดที่บุคคลนั้นสามารถดำเนินการในบทบาทและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดหรือข้อประเมินเดียวเกี่ยวกับความพิการ Jette & Badley (2000 อ้างถึงใน Pledger, 2003: 283)

1.4 โครงสร้างแนวคิดใหม่ (new paradigm) แบบสังคม (social model)

สำหรับงานวิจัยที่จะออกมาใหม่ ๆ Pledger (2003: 282) เสนอว่า ใช้โครงสร้างแนวคิดใหม่ เกี่ยวกับการบกพร่องที่ถูกตั้งด้วยสถาบันการวิจัยเกี่ยวกับความพิการและการฟื้นฟูประจำแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา (National Institute on Disability and Rehabilitation Research (NIDRR)) ซึ่งเป็น องค์การของสำนักงานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและบริการทางการฟื้นฟูของกระทรวงศึกษาธิการ ประเทศสหรัฐฯ (Office of Special Education and Rehabilitative Services in the U. S. Department of Education) NIDRR ได้พัฒนาโครงสร้างใหม่ คือ New Paradigm เกี่ยวกับการบกพร่อง New Paradigm ให้ความเข้าใจว่า เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ และมีปฏิริยาซึ่งกันและกันให้ปัจจัยทางชีววิทยา ทางพฤติกรรม ทางสิ่งแวดล้อม (ทางสังคม เสี่ยงทางร่างกาย) และคุณภาพ ประสิทธิภาพของชีวิตเข้ามาเกี่ยวข้อง (Pope & Tarlow, 1991: 10 อ้างถึงใน Pledger, 2003: 282)

โครงสร้างของแนวคิดใหม่เกี่ยวกับความพิการ (โครงสร้างแบบสังคม) ที่เกี่ยวกับ โครงสร้างความคิด เข้าใจได้ดีที่สุดถ้าเห็นว่าเป็นวิธีการนิยามอีกทางหนึ่งทำลายโครงสร้างแบบ Old Paradigm ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Pledger, 2003: 282)

นอกจากนั้น New Paradigm คุณลักษณะตามความสัมพันธ์ของสภาพที่ทำให้เกิดว่า พิจาร ตามสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แนวคิดนี้ดูตามการปฏิบัติภายในปริมาณของสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Socioecological context) ปัจจัยที่มาจากภายนอกและไม่เกี่ยวกับโครงสร้างและการทำงานของ ร่างกาย มีความเป็นไปได้ที่จะส่งเสริมและทำให้เป็นรูปแบบของประสบการณ์ของการเป็นพิการ เกิดขึ้น “แนวคิดของความพิการยืนยันว่า ความพิการเป็นผลของ Intersection ของลักษณะของ บุคคล (เช่น สภาพหรือการบกพร่อง สภาพทางความสามารถในการปฏิบัติ และประเด็นเกี่ยวกับ บุคลิกภาพและ/หรือที่เกี่ยวข้องทางสังคมและเศรษฐกิจ) ร่วมกับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่ได้สร้างด้วย ธรรมชาติ วัฒนธรรม และ ทางสังคม” (U. S. Department of Education, Office of Special Education and Rehabilitation Services, NIDRR, 2000: 3 อ้างถึงใน Pledger, 2003: 283) โครงสร้างแนวคิดใหม่เป็นแนวคิดตามการคิดในภาพรวมที่อธิบายประสบการณ์การเป็นคนพิการ ของบุคคลคนหนึ่ง”

สำหรับความพิการ Pledger ใช้ความคิดเห็นของ Jette and Bradley (2000: 21 อ้างถึงใน Pledger, 2003: 283) ว่า “การเป็นผู้พิการถูกคนทั่ว ๆ ไปเข้าใจและมองเห็นว่าเป็นปรากฏการของ “เป็นหรือไม่เป็น” (all-or-nothing) หมายถึง บุคคลคนหนึ่งเป็นคนพิการหรือเขาไม่เป็นคนพิการ ใน ความเป็นจริงการเป็นผู้พิการ (โดยเฉพาะทางบทบาทหรือกิจกรรม) ตามปกติต้องประเมินว่า จะมี ระดับของความยากลำบาก ข้อจำกัด หรือ การต้องการอาศัย ที่มีอย่างน้อยจนถึงรุนแรง”

เพราะฉะนั้น “โครงสร้างแบบแนวคิดใหม่ (New Paradigm) ของการมีพิการให้เห็นว่า มีปัจจัยทางสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สร้างประสบการณ์ของบุคคลคนหนึ่งเกี่ยวกับการเป็นคนพิการและประสบการณ์อย่างนี้มีอิทธิพลต่อการมีความสามารถและการขาดความสามารถ ปรากฏการณ์การมีความสามารถหรือขาดความสามารถเป็นกระบวนการที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดและที่เกี่ยวข้องไปถึงขนาดที่บุคคลคนหนึ่งสามารถปฏิบัติหรือแสดงบทบาทและมีส่วนร่วมในสังคมตามการตอบสนองต่อความสัมพันธ์อย่างไร้กลับไปและเปลี่ยนแปลงระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม” (Jette and Bradley, 2000: 21 อ้างถึงใน Pledger, 2003: 283)

Pledger ให้การสรุปว่า ประสบการณ์ทางความพิการหาได้ด้วยบริบทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ประสบการณ์นั้นมีความเปลี่ยนแปลงแล้วแต่สถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม นั่นคือเอกลักษณ์ของประสบการณ์ในการเป็นคนพิการ (Pledger, 2003: 283)

จากนั้น สำหรับการประเมินวัดความสามารถและสิ่งแวดล้อมตามโครงสร้างใหม่ (New Paradigm) รูปร่างนี้ให้การท้าทายความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของการวัดการประเมิน จึงต้องการการการแยกระหว่างการประเมินปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และ ความสามารถ การประเมินการวัดที่จะทำ เกี่ยวกับการพิการจะต้องชี้สาเหตุแท้จริงของการเปลี่ยนแปลง (Mathiowetz, 2000, in: Pledger, 2003: 283)

2. อคติและความคิดเห็นทางลบต่อความพิการแบบพิการทางสายตา

ประเด็นอคติของคนปกติต่อคนพิการทางสายตาเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้วิจัยเรียกว่า เป็นปัจจัยภายนอกคนพิการทางสายตา เพราะถูกสร้างขึ้นมาจากสังคม วัฒนธรรม ภาพศิลปะ ศาสนา และความคิดของคน

แต่ประเด็นนี้ต้องดูเพื่อเข้าใจชีวิตของคนพิการทางสายตามากขึ้น เพราะอาจเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ประกอบวิถีชีวิตหรือลีลาชีวิตของผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

อย่างแรกต้องเข้าใจว่า ทั้งคนปกติและคนพิการทางสายตาเห็นว่า คนพิการทางสายตาอยู่ในกลุ่มที่มีคนจำนวนน้อย (Minority Group) จึงต้องเห็นคนอย่างนั้นว่า เป็น “คนพิเศษ” ไม่ใช่ตามปกติ การที่สังคมมองเห็นคนอย่างนั้นว่า “พิเศษ” อาจสร้างปัญหาให้กับคนพิการทางสายตาแล้ว เพราะคำว่า “พิเศษ” บุคคลคนต่าง ๆ ก็มองได้ว่า แตกต่างจากระบบสังคมแบบปกติ

ผู้ให้บริการการฟื้นฟูต่อคนพิการทางสายตาคนหนึ่งจากประเทศอังกฤษชื่อ Allan Dodds ได้อธิบายประเด็นอคติต่อคนพิการทางสายตาว่า สำหรับคนมองเห็นปกติปรากฏว่า มีคนจำนวนน้อยที่เคยเจอคนพิการทางสายตาพอที่จะเห็นในความเป็นจริง ความเป็นตัวของตัวเอง หรือในความ

เป็นอิสระของเขาได้ เพราะฉะนั้นคนมองเห็นปกติยอมรับความคิดเห็นและอคติที่มีตั้งนานในสังคมของตนเองมาแล้ว ที่มาจากสื่อมวลชน ภาพศิลปะ วรรณกรรม และละคร (Dodds, 1993: 6)

Dodds (1993: 4) แสดงความคิดเห็นว่า การที่บุคคลใดบุคคลคนหนึ่งมาขึ้นทะเบียนกับฝ่ายราชการว่า ตนเองเป็นคนพิการทางตา สำหรับคนนั้นหมายความว่า จากนั้นไปตนเองเป็นคนที่อยู่ในกลุ่มที่มีคนจำนวนน้อยที่แตกต่างจากคนปกติ หมายความว่า คนนั้นต้องรับว่า บทบาทในชีวิตของเขาได้เปลี่ยนไปและมีบทบาททางสังคมใหม่

คนพิการทางสายตາบางคนอาจไม่กล้ามาขึ้นทะเบียน เพราะบทบาทใหม่ที่เขาคงต้องยอมรับไม่ใช่บทบาททางบวกเท่านั้น โดยเฉพาะสำหรับบุคคลที่อายุพอที่จะรู้ถึงอคติที่สังคมมีต่อคนตาบอด/คนสาย ตาผิดปกติ เพราะสำหรับคนที่เคยมองเห็นปกติว่า ตนเองเคยมีเหมือนกัน หรือไม่สำหรับคนที่ตาบอดหรือสายตาผิดปกติ นั้น ยอมรับอคติจากสังคมปกติมากแล้ว และกลัวว่า ถ้าหากจะขึ้นทะเบียนจะถูกพวกเขาตีตรามากขึ้น การที่คนนั้นไม่ว่า ตาบอดหรือสายตาผิดปกติที่เพิ่งเป็นคนเก่าไม่ขึ้นทะเบียนอาจมีผลกระทบต่อชีวิตของเขาเพราะว่า คนที่ขึ้นทะเบียนรับข้อมูลเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับตาและชีวิตของเขาได้ง่ายกว่าคนที่ไม่ขึ้นทะเบียน (Dodds, 1993: 4)

สำหรับประเทศทางตะวันตกอย่างประเทศอังกฤษ Dodds (1993: 5) สังเกตว่า ฝ่ายที่มีอำนาจในมูลนิธิ (Charity) ต่าง ๆ ของประเทศนั้นเมื่อพูดหรือเขียนถึงผู้ที่เขาตั้งใจที่จะช่วยเหลือก็ใช้คำว่า the blind ทำให้ประชาชนอาจเข้าใจผิดว่า บุคคลหลายคนที่ขึ้นทะเบียนมองไม่เห็นอะไรเลย ถือว่า ตาบอดสนิท นอกจากนั้นคำอย่างนั้นไม่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับกลุ่มอย่างนั้น คนมองเห็นปกติรู้สึกสงสารเมตตามากหรือรู้สึกผิดว่า ตนเองดีกว่าเขา จากนั้นก็มีข้อคิดเห็นที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง (Stereotype) ว่า คนตาบอดเป็นคนน่าสงสาร ทำให้คนพิการทางสายตาต้องรู้สึกขอบคุณต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่คนมองเห็นปกติให้กับเขาทางไม่ว่า คนพิการทางสายตาต้องการหรือไม่ก็ตาม ฉะนั้นสังคมให้บทบาทกับคนพิการทางสายตาว่า เป็นเหมือนคนขอทานและต้องรับเพราะเขาน่าสงสาร และยิ่งกว่านั้น มูลนิธิใช้รูปแบบอคติอย่างนั้นเพื่อรับความช่วยเหลือจากประชาชน

ในส่วนของศาสนา มีทางศาสนาคริสต์และศาสนาคริสต์ียนว่า มีรูปภาพจากศิลปินมากมายที่แสดงพระเยซูรักษาตาของคนตาบอดให้เขาสามารถมองเห็นอีกตามที่คริสต์ไว้ในพระคัมภีร์ทางศาสนาคริสต์และศาสนาคริสต์ียน ที่จริงการตรัสอย่างนั้นแค่เป็นคำอุปมาหมายความว่า ช่วงคนที่ไม่เข้าใจชีวิตของตนเองเรียกว่า ตาบอด และการให้มีทางด้วยพระเยซูคือทางรักษา แต่สำหรับผู้ชมภาพนั้นแสดงว่า การเป็นคนตาบอดเป็นเรื่องที่เลวร้ายมากที่สุด และเพราะคนนับถือศาสนาคริสต์ศาสนาคริสต์ียนมองเห็นท่านพระเยซูว่า เป็นบุคคลที่มีความรักความเมตตาต่อมนุษย์มากมายก็เกิดมีความเข้าใจต่อคนพิการทางสายตาที่ผิดปกติ คนอย่างนั้นเป็นกลุ่มที่ต้องการความสงสารจากคนมองเห็นปกติอย่างแน่นอน (Dodds, 1993: 6)

สาเหตุจากทางศาสนา บางคนก็คิดว่า การที่คนหนึ่งคนใดต้องเป็นคนตาบอดเพราะเขาเอง ทำผิดหรือเคยทำบาปใหญ่ ทำให้คนที่มองเห็น มีความคิดเห็นแบบตามทัศนคติของการใช้เกณฑ์ทาง จริยธรรมต่อคนพิการทางสายตา จะมีคนมองเห็นปกติสองประเภท คือ คนที่สามารถมีความเมตตา ก็ส่งสารคนพิการทางสายตา คนที่ไม่สามารถเกิดมีความรู้สึกเมตตาหรือไม่กล้าแสดงความรู้สึก อย่างนั้นได้ก็เกิดความรู้สึกว่า ตนเองเป็นคนที่ทำถูกต้องชอบธรรมและไม่เป็นคนบาปเท่ากับพวก คนพิการทางสายตา (Dodds, 1993: 9)

นอกจากนั้น Dodds (1993: 12) สังเกตว่า โดยทั่วไปวรรณกรรมทางประเทศที่อยู่ในทวีป ตะวันตกที่แสดงคนตาบอดในแง่ลบเป็นสนใจที่อ่านของประชาชนมากกว่าที่จะหาข้อมูลตามความ เป็นจริง เช่น หาหนังสือที่คนตาบอดเขียนด้วยตนเองเกี่ยวกับประสบการณ์ของเขา ทำให้สังคมไม่ สามารถลบลอคติได้ง่าย

ถึงแม้ว่า อคติทางลบต่อคนพิการทางสายตามีมากมาย อคติทางบวกที่มากเกินไปก็มี เป็นที่ เกิดจากสื่อมวลชนทันสมัยที่คงอยากให้ประชาชนเปลี่ยนทัศนคติด้วยให้เห็นภาพว่า ชีวิตของคน พิการทางสายตาพิเศษอัศจรรย์มาก โดยให้ผู้ชมเข้าใจว่า คนตาบอดมีความสามารถพิเศษทางร่างกาย หรือจิตใจที่คนปกติอาจไม่มี คนมองเห็นปกติที่อ่านรายงานอย่างนั้นเริ่มรู้สึกประทับใจและชมเชย คนพิการทางสายตาคณนั้นว่าเป็นพระเอกเพราะ ไม่ได้คิดมาก่อนว่า สิ่งที่คนพิการทางสายตาคณนั้น ทำเป็นไปได้สำหรับคนอย่างนั้น แต่จริงแล้วความคิดอย่างนี้เกิดจากอคติว่า ปกติคนพิการทาง สายตาไม่ควรจะทำอย่างนั้นเพราะมันเป็นไปไม่ได้ ถึงแม้ว่า ผู้ที่รายงานแบบนี้อยากให้ประชาชน เห็นคนพิการทางสายตาในแง่ดี แต่ในที่สุดรายงานอย่างนั้นเสริมอคติว่า อย่าคาดหวังจากคนพิการ ทางสายตา ขึ้นอีก (Dodds, 1993: 13)

Dodds (1993: 12) สรุปจากประเด็นดังกล่าวว่า การที่คนพิการทางสายตาเองร่วมกับผู้ที่หวัง ดีต่อชีวิตของเขาอย่างครูบาอาจารย์ แพทย์ทางจักษุวิทยา ผู้ให้การปรึกษา ฯลฯ ต้องการให้บุคคลใน กลุ่มนั้นมีชีวิตอย่างมีอิสรภาพ เคารพตนเอง และมีเสรีภาพในการเลือก อาจถูกทำลายด้วยฝ่ายสังคม ต่าง ๆ อคติของบุคคลคนหนึ่งสามารถเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างมีระบบ (Institutionalized Discrimination) ที่หลาย ๆ คนในสังคมนั้นแบ่งกันคิดและปฏิบัติตาม ในทางกลับกันก็มีหลาย ๆ ส่วนของสังคมอาจทำให้เกิดเป็นอคติของบุคคลคนใดคนหนึ่งอีก

มีนักวิจัยสองคนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอคติต่อคนพิการทางสายตา คือ Hallahan & Kauffman (1994: 342) โดยเสริมข้อมูลว่า สิ่งที่ทำให้คนมองเห็นปกติไม่สบายใจเกี่ยวกับประเด็น สายตา ผิดปกติหรือตาบอด เป็นความพิการที่มองเห็นสังเกตได้ เช่น คนตาบอดมีสัญญาณด้วยไม้เท้าสีขาว อาจต้องใส่แว่นตากันแดด หรือไม่ก็มีสุนัขนำ

ยิ่งกว่านั้น ตาเป็นอวัยวะสำคัญมากสำหรับการเข้าสังคมและคบคนอื่น ๆ ถ้าหากว่า คนมองเห็นปกติต้องพูดกับคนหนึ่งที่อาจไม่ให้หรือไม่สามารถให้การตอบสนองทางสายตาได้ คนมองเห็นปกติรู้สึกไม่สบายใจ เพราะตามธรรมชาติอาศัยการสบตาเพื่อประเมินและรับรู้การตอบสนองของคนที่กำลังพูดกัน

นอกจากนั้น Hallman & Kauffman ให้ตัวอย่างการวิจัยของ Conant & Budoff (1982 อ้างถึงใน Hallman & Kauffman, 1994) ว่า คนมองเห็นปกติส่วนมากมีความกลัวต่อเรื่องตาบอด สาเหตุว่า คนมองเห็นปกติคิดว่า ตาเป็นอวัยวะที่สำคัญมาก นอกจากนั้นการที่คนกลัวก็เกิดจากมโนภาพเกี่ยวกับความสวยงามของคนตามธรรมเนียม ที่คนมองเห็นปกติมีด้วยตาของเขา ความรู้สึกและรับรู้ทางร่างกายต่อคนอื่นเกิดจากตาเป็นส่วนมาก

Hallman & Kauffman ออกความคิดเห็นว่า ความกลัวนั้นไร้เหตุไร้ผล คนส่วนมากกลัวเพราะเขาไม่เคยมีโอกาสนี้จะอยู่กับคนพิการทางสายตาได้ เพื่อที่จะเห็นว่า การมองเห็นและตาไม่ใช่การรู้สึกเดียวที่ทำให้เรารับรู้และมีความสุขในความสวยงามและสามารถคบคนอื่นได้

3. กรอบแนวคิดทางจิตวิทยา (psychological framework)

ทฤษฎีหลักที่ผู้วิจัยจะใช้คือทฤษฎีจิตวิทยานุคคล ผู้ตั้งทฤษฎีคือชาวออสเตรียชื่อ แอลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) ที่เริ่มคิดส่วนทฤษฎีจิตวิทยานุคคลบางส่วนก่อนปี พ. ศ. 2455 แล้ว ในปี พ. ศ. 2455 แอดเลอร์พิมพ์เผยแพร่หนังสือ About the Nervous Character เล่มแรกเกี่ยวกับแนวคิดโดยเริ่มใช้ชื่อว่า จิตวิทยาเอกตบุคคผล (Individual Psychology) หลังจากนั้นแอดเลอร์ได้ปรับทฤษฎีเป็นบางส่วน สามารถสังเกตได้จากการอ่านหนังสือและการบรรยายหลายเล่มที่แอดเลอร์เขียนและพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี ค. ศ. 1912 จนถึงปี ค. ศ. 1937

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ในช่วงแรก ๆ แอดเลอร์เน้นบทบาททางวิทยาศาสตร์ การแพทย์เป็นอย่างมาก การที่เขาเพิ่งเรียนจบวิทยาศาสตร์การแพทย์แอดเลอร์อาจได้รับอิทธิพลจากวิชานั้นและยังไม่มีประสบการณ์และนึกถึงปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและส่วนบุคคผลมากกว่าปัจจัยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ต่อมาแอดเลอร์ค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนความคิดเห็น เขาได้สังเกตเรื่องเกี่ยวกับคนที่มีอวัยวะบกพร่องจากตัวอย่างที่ส่วนใหญ่เป็นคนไข้ของเขาซึ่งเป็นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในช่วงที่เขาทำงานเป็นแพทย์ทางจิตวิทยาและตามหลังเป็นแพทย์รักษาโรคทั่วไป ใหม่ๆ มีความคิดเห็นที่ว่าสภาพทางจิตใจของคนพิการปรับตามการรับรู้สิ่งแวดล้อมมากกว่าเกี่ยวกับการทำงานของร่างกาย โดยเฉพาะส่วนสมองและระบบประสาท

คนที่มีอวัยวะบกพร่องอย่างคนพิการทางสายตาหรือคนตาบอด ทฤษฎีจิตวิทยาเน้นบทบาทของปัจจัยหลักสองอย่าง คือ ปัจจัยของสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) และปัจจัยทางบุคคล (Individual Factors) หมายถึง ความจำ ประสบการณ์ และกระบวนการที่บุคคลคนหนึ่งใช้เพื่อดำเนินชีวิต ปัจจัยทั้งสองมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interrelational) จึงเป็นทฤษฎีใช้การคิดในภาพรวม (Holistic Thinking) นอกจากนั้นทฤษฎีจิตวิทยาถือว่า อุดมคติมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในปัจจุบันและส่งผลต่ออนาคต งานวิจัยของแอดเลอร์ในบทแรกของการวิจัยจะเกี่ยวกับประเด็นทฤษฎีจิตวิทยากับการคิดในภาพรวมตามความคิดเห็นของนักวิจัยจากประเทศสหรัฐฯ บทที่สองจะเกี่ยวกับประเด็นเฉพาะคนที่มีการบกพร่องทางอวัยวะและการดำเนินชีวิตของพวกเขา ในหนังสือเล่มต่าง ๆ แอดเลอร์ใช้คำนิยามว่า บุคคลที่มีความพิการด้านร่างกาย (Inferiority of Organs) สำหรับคนที่มีความบกพร่องทางอวัยวะไม่ว่า อวัยวะส่วนใดก็ตาม หลังจากนั้นนำประเด็นเฉพาะของคนที่มีความบกพร่องทางสายตาและสุดท้ายจะเสนอความคิดของ แอดเลอร์ เกี่ยวกับประเด็นของอดีต เช่นระบบการเลี้ยงดูเกี่ยวกับลำดับการเกิดของบุตร และลักษณะของความจำในอดีตที่มีต่อวิถีชีวิตที่แอดเลอร์เห็นว่า จะไม่เปลี่ยนแปลงชีวิต

3.1 ทฤษฎีจิตวิทยาบุคคลกับแนวคิดการคิดในภาพรวม (Holistic Thinking)

Nystul (2006, 188) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ทฤษฎีจิตวิทยาบุคคลจัดอยู่ในประเภทจิตวิทยาการคิดในภาพรวม (Holistic Psychology) หมายถึง บุคคลแต่ละคนมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมือนกัน แนวคิดอย่างนี้ต้องการหาความเข้าใจเกี่ยวกับสรีลาชีวิตทั่ว ๆ ไป (Overall Lifestyle) ของบุคคลคนหนึ่งคนใด เป็นที่รวมทุกสิ่งทุกอย่าง (Lifestyle as a Unified whole) นักจิตวิทยาและผู้ให้การปรึกษาที่นิยมใช้ทฤษฎีจิตวิทยาบุคคลสนใจในการวัดและประเมินว่า บุคคลใดบุคคลหนึ่งจัดตัวเองอย่างไร รวมทั้งความเชื่อ การรับรู้ และ เป้าหมายที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interrelated and Coherent) (Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1985 อ้างถึงใน Nystul, 2006: 188) ความคิดอย่างนี้คล้าย ๆ กับแนวคิดแบบองค์รวม ทางวิชาที่เกี่ยวกับสุขภาพที่เห็นร่างกายกับจิตใจเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ถึงแม้การทำงานอยู่กันอย่างแยกเป็นส่วนต่าง ๆ

3.2 แนวคิดจิตวิทยาบุคคลและประเด็นของ “อวัยวะบกพร่อง”

“การศึกษาเกี่ยวกับอวัยวะบกพร่อง (Study of Organ Inferiority)” เป็นงานแรกของ แอลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) เริ่มพิมพ์ในปี ค. ศ. 1907 ในช่วงที่แอดเลอร์ทำงานเป็นจักษุแพทย์และได้มีการสังเกตว่า ถ้าหากร่างกายมีอวัยวะบกพร่องหนึ่งอย่างหรือระบบของอวัยวะบกพร่อง จะสามารถชดเชย (Compensate) และชดเชยเกิน (Over-Compensate) หมายถึง การมีความสามารถ

พิเศษ กล่าวคือทำให้บุคคลคนนั้นมีความสามารถมากกว่าบุคคลที่มีอวัยวะปกติ โดยที่เป็นผลจากการฝึกหัดอวัยวะนั้นตั้งแต่วัยอายุน้อย และปรับจนอวัยวะนั้นเหมาะสมต่อความต้องการของชีวิตเพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้ (Adler, 2005b: 10) พื้นฐานของความคิดอย่างนี้มาจากแนวคิดของ Jean-Baptiste de Lamarck และ Charles Darwin (อินทรีย์ที่แข็งแรงที่สุดจะมีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินชีวิตได้ดีกว่าอินทรีย์ที่อ่อนแอ) โดยแอดเลอร์ได้สังเคราะห์ทฤษฎีทั้งสองอย่างนั้น (Rattner, 2006: 33)

ช่วงแรก ๆ แอดเลอร์เชื่อว่า อวัยวะบกพร่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถพิเศษเป็นการชดเชยด้วยตนเอง ต่อมาเขาเปลี่ยนความคิดและได้เน้นบทบาทของสมองและระบบประสาทส่วนกลางที่มีบทบาทเป็นอวัยวะชดเชย ก่อให้เกิดความสามารถพิเศษในที่สุดแอดเลอร์ได้พบว่า ทั้งสมองและระบบประสาทไม่เกี่ยวกับการชดเชย แต่เป็นผลจากความต้องการได้ของบุคคลคนนั้นที่เกิดจากจิตใจ อาจเรียกได้ว่า แรงจูงใจก็ได้ ต่อมาเขาได้พัฒนาแนวคิดว่า ความรู้สึกแบบอัตวิสัยที่ส่วนใหญ่เป็นความรู้สึกจากจิตไร้สำนึกเกี่ยวกับความรู้สึกคือยหรือไม่มีมีความสำคัญมากกว่า

ปกติไม่มีความรู้สึกคือยเป็นความคิดของบุคคลคนหนึ่งเท่านั้น หรือ/และเกิดจากสังคมที่ประเมินเรื่องการมีอวัยวะบกพร่องเป็นเรื่องทางลบ ซึ่งเกิดจากเทพนิยายและกวีวิจนะ ความรู้สึกว่าคือยจึงสำคัญมากกว่า อวัยวะบกพร่องจริง ๆ และความรู้สึกคือยเกิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่บุคคลคนนั้นอยู่ จึงเกิดเป็นกลุ่มบุคคลสองกลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งที่เอาชนะอวัยวะบกพร่องโดยฝึกหัดอวัยวะนั้นตั้งแต่วัยเด็กเป็นประจำ กลุ่มที่สองไม่สามารถเข้าร่วมสังคมได้หรือเข้าสังคมน้อยกว่าคนที่มียาปกติ (Adler, 2005b: 9 – 11)

จากนั้นแอดเลอร์มีความคิดเห็นว่า “จิตวิทยาคือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติของบุคคลคนหนึ่งต่อความรู้สึกต่อร่างกายของเขา” (“Psychology means to understand the individual’s attitudes toward the feelings concerning her or his body.”) (Adler, 2006: 37)

เขาสรุปว่า ร่างกายที่ปรับต่อสิ่งแวดล้อมไม่ค่อยได้ดีและที่ไม่สามารถปรับตามความต้องการของสิ่งแวดล้อมได้ มีจิตใจที่เห็นว่า ร่างกายนั้นเป็นอุปสรรค เพราะฉะนั้นเด็กที่มีอวัยวะบกพร่องอาจจะประสบอุปสรรคมากมายที่สร้างปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการทางจิตใจได้ จิตใจของเด็กคนนี้อาจจะมีปัญหาที่จะใช้ร่างกาย เคลื่อนไหวร่างกายอย่างที่ร่างกายจะมีรูปแบบมีความแกร่งกว่า เด็กต้องใช้จิตใจมากกว่า ต้องมีความตั้งใจมากกว่าคนปกติเมื่อเขาอยากจะได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเหมือนคนปกติ จากสภาพนั้นอาจจะเกิดขึ้นว่า จิตใจถูกใช้มากเกินไป เด็กจึงเห็นแก่ตัวและมีความคิดเกี่ยวกับ “ฉัน” ถ้าเด็กขุ่นแต่เรื่องอวัยวะบกพร่องเด็กคนนั้นก็ไม่มีเวลาเหลือที่จะนึกถึงคนอื่นที่อยู่ภายนอกโลกของเขา เพราะฉะนั้นเด็กคนนี้มีความสามารถในการเข้าสังคมและการร่วมมือทำงานด้วยกันน้อยกว่าคนปกติ (Adler, 2006: 37)

อวัยวะบกพร่องหรือการบกพร่อง ไม่ว่าจะชนิดใดก็ตาม ไม่ใช่กรรมที่ต้องรับอย่างไม่มีทางออก ถ้าหากว่า จิตใจสามารถทำงานได้ดีเป็นปกติ เช่น โดยรับหน้าที่และมีความพยายามความอดทนในการหาทางแก้ไขความยากลำบาก คนที่มีอวัยวะบกพร่องหรือการบกพร่องสามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยเหมือนคนอื่นที่ไม่มีการบกพร่องหรืออวัยวะบกพร่อง แอดเลอร์มีความคิดเห็นเพิ่มว่า ตามความเป็นจริงเด็กที่มีอวัยวะบกพร่องสามารถทำได้มากกว่ามีผลงานมากกว่าเด็กที่ไม่มีการบกพร่อง เพราะการมีความบกพร่องเป็นแรงจูงใจที่จะพัฒนามีการสืบหน้ามากกว่า (Adler, 2006: 37 – 38)

เด็กดำเนินชีวิตตามการประเมินต่ออวัยวะบกพร่องหรือการบกพร่องของตน ผลการประเมินต่อการบกพร่องนั้นที่เด็กทำภายในตัวเขาจำกัดพัฒนาการของเขาได้ถ้าเกิดในทางลบ แอดเลอร์ให้ความสำคัญกับข้อที่ว่า การบกพร่องหรือการมีอวัยวะบกพร่องไม่เป็นสาเหตุของการมีความสามารถทางจิตใจและสติปัญญาน้อยกว่า แต่ผลนั้นมาจากทัศนคติของเด็กต่อการบกพร่องของเขาและการฝึกชีวิตตามทัศนคตินั้น แอดเลอร์ได้เสนอว่า เด็กที่มีการบกพร่องหรืออวัยวะบกพร่องไม่ควรจะรับเหตุการณ์ที่เขาจะมีสาเหตุเริ่มคิดว่า เขามีการบกพร่องทางความสามารถหรือทางนิสัย เพราะตามที่กล่าวมาแล้วว่า การบกพร่องนั้นสามารถเป็นที่แรงจูงใจได้ทำให้เด็กคนนั้นสามารถประสบผลสำเร็จได้เหมือนกัน การมีอวัยวะบกพร่องหมายถึงเป็นความแรงจูงใจต่อความพยายามต่อความตั้งใจต่อการประสบผลสำเร็จ หรือเป็นอุปสรรคที่ทำให้ลายพัฒนาการของเด็กคนนั้น (Adler, 2006: 135 – 136)

การที่เด็กประสบผลสำเร็จหรือไม่เกิดจากวิถีชีวิต ความคิดเห็นและการตีความเกี่ยวกับชีวิตของตนเองรวมถึงสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเขา แต่เขาเองอาจจะไม่รู้ว่าจะมีความคิดแบบไหน (Adler, 2004: 50)

ตามการเป็นอยู่ของมนุษย์แอดเลอร์สังเกตจากพฤติกรรมของเด็กที่มีอวัยวะบกพร่องว่า โครงสร้างของความคิดเห็นเกี่ยวกับโลกและวัฒนธรรมของมนุษย์เหมาะสมสำหรับคนที่มีอวัยวะอย่างปกติหรือมีสุขภาพดี เด็กที่มีอวัยวะบกพร่องไม่สามารถปรับตามมาตรฐานของโลกและวัฒนธรรมได้อยู่เสมอในช่วงที่เด็กซึ่งไม่มีความผิดปกติสามารถทำได้ (Adler, 2005b: 44)

เพราะฉะนั้นตามแนวคิดของแอดเลอร์ เด็กประเภทอวัยวะบกพร่องอาจมีลักษณะดังต่อไปนี้ได้

- ไม่เข้าร่วมสังคม อยู่กับตนเอง
- เข้าร่วมสังคมน้อยกว่าคนที่มีอวัยวะปกติ หาเพื่อนยาก
- มีความรู้สึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมน้อย
- อาจจะอิจฉาคนที่ร่วมกลุ่มได้
- อยู่เฉย ๆ ไม่ต่อสู้ และรับความทุกข์ทางร่างกายและจิตใจ
- ไม่ไว้วางใจใคร และคิดว่า มนุษย์และสังคมเป็นศัตรูของเขา
- คิดและ/หรือพูดมากเกินความเป็นจริง

- มีความสนใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเองในแง่ลบมากกว่าแง่บวก และไม่สามารถประเมินทั้งสองส่วนได้

- ไม่ทำงานตามหน้าที่ของเขา ขาดความรับผิดชอบ ไม่เผชิญความจริงที่เขาเห็นว่า เป็นความยากลำบาก และไม่เป็นที่พอใจ

- ต่อสู้เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

- นึกถึงตัวเองมากกว่าผู้อื่นจนอาจเกิดการเห็นแก่ตัว

- ใช้จินตนาการเพื่อแยกตัวออกจากชีวิตที่เป็นความจริง

- ระมัดระวังต่อเหตุการณ์ในชีวิตมากกว่า คนปกติ

- ยุ่งกับตนเองและความประทับใจที่เขาจะสร้างต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า

(Adler, 2005b: 46; 62; 71)

พวกเขาจะใช้จินตนาการเพื่อเป็นความฝันเกี่ยวกับชีวิต เขาคิดว่า เมื่อทำอย่างนั้น เขาจะมีอำนาจต่อชีวิตและอยู่เหนือชีวิตจนเริ่มคิดว่า ตัวเองดีกว่าคนอื่น (Adler, 2005b: 62)

นอกจากนั้นถ้าในวัยเด็กแรกเกิด พบว่า ผู้ปกครองไม่ได้แสดงถึงความรักต่อบุตรซึ่งเกิดมามีอวัยวะบกพร่อง หรือแสดงความรักและความเอาใจใส่น้อยซึ่งไม่เพียงพอสำหรับบุตร บุตรจะไม่สามารถที่จะเข้าใจถึงประเด็นของความรัก ความเอาใจใส่ และความเห็นอกเห็นใจได้ต่อไปในอนาคต จะไม่สามารถใช้ความรักเพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นเพราะไม่สามารถพัฒนาสัญชาตญาณตามความรักได้ เขาจะแยกตัวเองออกจากความรักของคนอื่นด้วย ถ้าถูกคนอื่นเยาะเย้ยเขาอาจไม่กล้าแสดงความรู้สึกของเขาเพราะคิดว่า การแสดงความรู้สึกเป็นเรื่องน่าหัวเราะ เด็กกลายจะเป็นคนที่วิตกกังวล แยกตัวเองออกจากวงเพื่อนและครอบครัว (Adler, 2005b: 46 - 47)

เด็กที่ไม่ยอมเผชิญกับปัญหาและความจริงเป็นเด็กที่เป็นเด็กด้อยอยู่เสมอ มีกำลังใจเท่านั้นเมื่อเขามีวัตถุประสงค์ต่อความพยายามของเขาและเมื่อวัตถุประสงค์สำคัญมากกว่าอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้และสร้าง ปัญหาได้ ถ้าเขาตั้งใจต่อกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับเขาที่อยู่นอกตัวเขา ก็เป็นสิ่งที่ธรรมดาที่เขาจะฝึกเพื่อการแก้ไข ปัญหา การมีปัญหาหรือความยากลำบากแค่เป็นอุปสรรคเล็กน้อยที่เขาจะยอมรับเพื่อประสบผลสำเร็จได้

แต่เด็กที่เน้นแต่บทบาทของการบกพร่องของเขาหรือเด็กที่พยายามต่อสู้การบกพร่องเพื่อหาวิธีหาความอิสระจากการบกพร่องไม่พัฒนาตนเองได้ เช่น เด็กคนนั้นจะนึก จะปราถนาว่า ขอให้การบกพร่องหายอยู่ดีกว่าปัจจุบัน ความคิดนี้กับลักษณะอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว แอดเลอร์เห็นว่า ไม่มีประโยชน์ต่อชีวิต

เด็กประเภทนี้จึงต้องรับกิจกรรมและความแรงจูงใจให้ฝึกตนเอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมและเด็กคนนั้นที่ลึกกว่าการหมกมุ่นใจเพราะการมีความบกพร่อง เด็กต้องมีเป้าหมาย

นอกตนเอง เป้าหมายนั้นต้องเป็นเป้าหมายที่เน้นบทบาทของความสนใจและความสามารถในการรวมเข้าสังคม รวมกิจกรรม และ การเผชิญกับความเป็นจริง (Adler, 2006: 38 – 39)

เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าจะต้องให้การปรึกษากับผู้รับการปรึกษากลุ่มนี้ แอดเลอร์เสนอว่า ผู้ให้การปรึกษาจะต้องหาวิธีสนับสนุนพฤติกรรมที่เน้นบทบาททางกิจกรรมที่มีประโยชน์ มีการยอมรับชีวิตอย่างมีประโยชน์ต่อชีวิตและสังคม คนที่ดำเนินชีวิตในทางที่ไม่มีประโยชน์เป็นคนที่ไม่มีความสามารถในการ เข้าสังคม แอดเลอร์เห็นว่า ถ้าหากว่า เด็กได้พัฒนาลักษณะผิด ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ใช้เป็นประจำวัน ก็เป็นไปได้ ที่เด็กเกิดมีความรู้สึกด้อยและเป็นไปได้อย่างที่เขาจะมีทัศนคติผิดและความรู้สึกด้อยตลอดชีวิตในอนาคต (Adler, 2005a: 18 – 19)

นอกจากนั้นแอดเลอร์ให้พิจารณาว่า มนุษย์ไม่ควรจะลงโทษต่อร่างกายที่ผิดปกติและที่มีความบกพร่อง แต่ควรจะหันมาดูระบบการเลี้ยงดูแลเด็กประเภทนี้และระบบการศึกษา เด็กที่มีอวัยวะบกพร่องเริ่มมีลักษณะเห็นแก่ตัวเท่านั้นถ้าหากว่า ไม่มีใครที่จะช่วยให้เขามีความสนใจในคนอื่น (Adler, 2006: 165)

3.3 การมีความบกพร่องทางสายตาและความคิดของแอดเลอร์

สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา แอดเลอร์ตั้งความคิดจากประสบการณ์และการสังเกตเด็ก คนไข้สายตาผิดปกติว่า แบ่งได้เป็นสองกลุ่ม คือ คนที่เอาชนะอวัยวะบกพร่องกับคนที่ยอมแพ้ชีวิต แอดเลอร์ เห็นว่า คนพิการทางสายตาไม่สามารถรับรู้โลกทั้งหมดได้เหมือนคนมองเห็นปกติ แต่พวกเขาที่มีความสนใจและความสามารถที่จะมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างที่มองเห็นได้อย่างมีความตั้งใจมากกว่าคนมองเห็นปกติ (Adler, 2005b: 44 – 49)

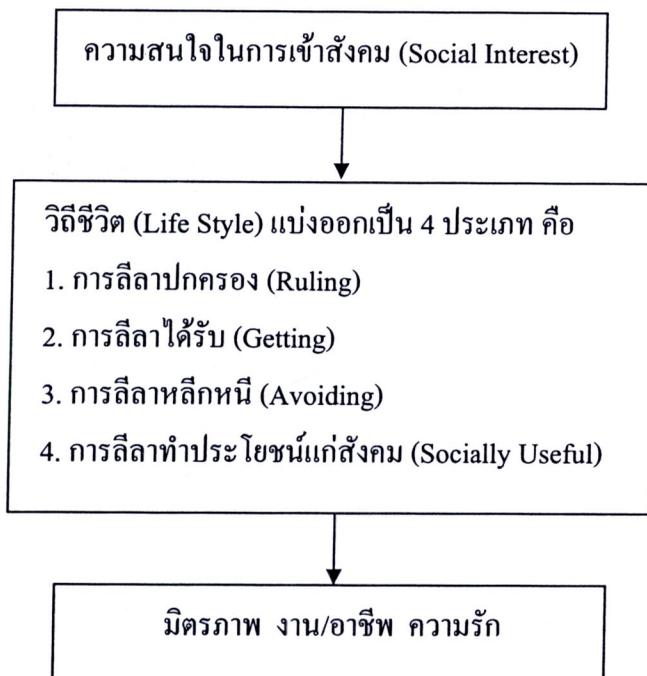
เด็กที่มีการบกพร่องทางสายตามีลักษณะอยากรู้อยากเห็น อยากจะตรวจสอบสิ่งทั้งหมดที่อยู่รอบ ๆ ตัว เขาโดยเอาสิ่งนั้น ๆ จับมือสำรวจหรือมองดูใกล้ ๆ ทำให้สิ่งนั้นชำรุดแตกเสียได้หรือชอบทำให้สิ่งนั้นแบ่งออกเป็นส่วน ๆ เป็นคนที่ชอบอ่านหนังสืออย่างมากมาย แต่เด็กสายตาผิดปกติอาจไม่เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน ทุกคนเพราะบุคลิกภาพของแต่ละคนในกลุ่มนั้นไม่เหมือนกัน (Adler, 2005b: 148)

แอดเลอร์เห็นว่าเด็กสายตาผิดปกติต้องตั้งใจมากกว่าเด็กมองเห็นปกติ พวกเขาให้ความสนใจกับทุกสิ่ง ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็น อยากเห็นสีของภาพ มีประสบการณ์เกี่ยวกับ “โลกทางการมองเห็น” มากกว่าเด็ก มองเห็นปกติ เพราะแม้แต่ความแตกต่างกันอย่างเล็ก ๆ ยังมองเห็นได้ที่คนมองเห็นปกติอาจไม่สังเกตได้เลย (Adler, 2006: 38)

3.4 ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิทยาบุคคลเกี่ยวกับงานวิจัยฉบับนี้

ถ้าหากดูประเด็นเกี่ยวกับอวัยวะบกพร่องเท่านั้น ก็อาจไม่พอที่จะประเมินได้ว่าบุคคลคนพิการทางสายตามีปัญหาทางบุคลิกภาพหรือไม่ เพราะคนพิการทางสายตาไม่เพียงแต่ประกอบด้วยคามพิการของเขาอย่างเดียว พวกเขามีชีวิตอย่างคนปกติ – มีผู้ปกครอง มีพี่น้อง ประสบการณ์ตรง และ มีความจำ เท่ากับคนปกติ ปัจจัยที่จะกล่าวถึงสำคัญสำหรับชีวิตของแต่ละคน เพราะเป็นที่บุคคลคนหนึ่งคนใดเลือกตัดสินใจเองว่า ประเด็นอะไรจะเอาเป็นที่ดำเนินชีวิต

3.4.1 องค์ประกอบพื้นฐานของทฤษฎีจิตวิทยาบุคคล

ภาพที่ 1 องค์ประกอบพื้นฐานของทฤษฎีจิตวิทยาบุคคล

3.4.2 ความสนใจในการเข้าสังคม (Social Interest)

แอดเลอร์ได้ใช้คำภาษาเยอรมันว่า Gemeinschaftsgefühl ที่ถูกแปลตามภาษาอังกฤษว่า Social interest เป็นหลักใหญ่ของทฤษฎีจิตวิทยาบุคคล แอดเลอร์มีความคิดเห็นว่าการที่มนุษย์ต้องการการรวมกันหรือความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (The human being as social being) เป็นหลักทางการเป็นมนุษย์ วัฒนธรรม ภาษา ฯลฯ เกิดจากการที่มนุษย์ร่วมมือทำงานร่วมกัน

สำหรับเด็ก ผู้ปกครองโดยเฉพาะมารดาเป็นคนแรกซึ่งเป็นคนสำคัญที่ทำให้ความสนใจในบุตรในการเข้าสังคมในบุตรของเขา หรือไม่แล้วแต่สภาพ เป็นส่วนของบุคลิกภาพไม่ว่าจะมีความสนใจเข้าร่วมสังคมเพียงพอหรือไม่ก็ตาม

การที่คนใดคนหนึ่งมีความสนใจเข้าร่วมสังคมไม่ได้เกิดจากการพูด แต่เกิดจากการกระทำในชีวิตประจำวันหรือลีลาชีวิตโดยแอดเลอร์ว่าการวัดว่า การที่มนุษย์แสดงความสนใจในการรวมเข้าสังคม สังเกตได้โดยดูตามหลัก 3 ประเภท คือ มิตรภาพ อาชีพ และ ความรัก

Wexberg (1928 อ้างถึงใน Rattner, 1972: 42) ให้ความหมายเกี่ยวกับความสนใจรวมเข้าสังคมว่าต้องมีดังนี้

- ความคิดอย่างปรนัย
- คิดตามตรรกะโดยไม่มีอคติ
- ยอมรับในการร่วมมือร่วมงานช่วยเหลือคนอื่นอย่างเอาจริงเอจัง
- การยอมรับธรรมชาติ (ศาสนา หรือ ปรัชญาชีวิต และ ศิลปะ)
- การรับผิดชอบต่อการกระทำ ความรู้สึก ความคิด และการดำเนินชีวิตของตนเอง ฯลฯ

(Rattner, 2006: 42)

3.4.3 วิถีชีวิต (life style)

บุคคลคนหนึ่งสร้างวิถีชีวิตในสี่ถึงห้าปีแรกของชีวิตของเขา หลังจากนั้นวิถีชีวิตจะไม่เปลี่ยนแปลงและเกิด เป็นระบบภายในตัวของบุคคลคนนั้นเสมอ

ประสบการณ์ใหม่ทุกชนิดที่บุคคลจะรับในช่วง ๆ ต่อมาถูกปรับตามระบบที่เขาได้สร้างในสี่ถึงห้าปีแรก (Holmgren, 1996: 53)

วิถีชีวิตสังเกตได้ชัดเจนในช่วงที่บุคคลคนใดบุคคลคนหนึ่งเกิดมีปัญหาหรือความยากลำบากในชีวิตด้วยการสังเกตวิธีการปฏิบัติต่อปัญหาอย่างนั้นว่า บุคคลคนนั้นทำอย่างไรและทำอะไรเพื่อแก้ไขปัญหานั้น วิถีชีวิตเกิดจากรูปแบบการปฏิบัติต่อปัญหาในอดีตและการติดตามเป้าหมาย (Adler, 2005a: 53)

แอดเลอร์ไม่ได้นิยามละเอียดว่า รูปแบบต่าง ๆ ของวิถีชีวิตเป็นอย่างไร เพราะเขามีความคิดเห็นว่า ทุกคนใช้ชีวิตของเขาเองที่แตกต่างกับคนอื่น ๆ ตัวอย่างเช่นคนสองคนไม่มีวิถีชีวิตที่เหมือนกันในทุกประเด็น (Adler, 2005a: 55)

สำหรับบุคคลปกติ แอดเลอร์ให้ความเข้าใจว่า เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ในสังคม ปรับตามความต้องการของสังคม งานของเขามีประโยชน์ต่อสังคม มีพลังและกำลังใจเพื่อเผชิญและแก้ไขปัญหาในชีวิตของเขา (Adler, 2005a: 55)

วิถีชีวิตในปัจจุบันวิเคราะห์ด้วยงานชีวิตสามประเภทนั้น คือ อาชีพ มิตรภาพ และความรัก นอกจากนั้นศึกษาจากอดีต จากประสบการณ์และความทรงจำของห้าปีแรกของชีวิตของบุคคลคนนั้น (Adler, 2005a: 57)

Mosak (1979 อ้างถึงใน ควงมณี จงรักษ์, 2549: 85) ได้วางพื้นฐานกำหนดวิถีชีวิต 4 ประเภท ตามสมมุติฐานว่า ความรู้สึกดีและความต้องการชดเชย คือ

1) ลีลาปกครอง (Ruling) บุคคลคนนั้นต้องการอยู่เหนือคนอื่น เห็นโลกในแง่ว่าเป็นศัตรู และไม่สนใจในการเข้ามีส่วนร่วมและมีประโยชน์ต่อสังคม

2) ลีลาได้รับ (Getting) เกี่ยวกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อโลกในแง่เป็นฝ่ายได้รับเท่านั้น การเข้าสังคมมีส่วนร่วมและการรวมกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคมอยู่ในระดับต่ำ พวกเขาไม่ค่อยมีแนวโน้มที่จะข่มเหงผู้อื่น

3) ลีลาหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นบุคคลที่หลีกเลี่ยงและไม่ทำประโยชน์อะไรต่อสังคม เพราะคิดว่า ตนเองเลวและไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ บุคคลคนนั้นจึงมีพฤติกรรมการแก้ไขปัญหในชีวิตอยู่ในระดับต่ำ

4) ลีลาทำประโยชน์แก่สังคม (Socially useful) เกี่ยวกับบุคคลที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับประโยชน์ต่อสังคม มีวิธีการแก้ไขปัญหายังมีความมั่นใจและกล้าหาญ บุคคลคนนี้ปฏิบัติต่องานหลักต่อชีวิต 3 ประเภทโดยไม่ใช้วิธีหลีกเลี่ยงหรือหาคำแก้ตัว (Mosak, 1971 อ้างถึงใน ควงมณี จงรักษ์, 2549: 85)

3.4.4 ความรู้สึกดี

แอดเลอร์ให้ความหมายของความรู้สึกดีว่า เกิดจากธรรมชาติที่ให้มนุษย์อยู่อย่างไม่สมบูรณ์แบบ เพราะฉะนั้นทุกคนมีความรู้สึกดีเป็นช่วง ๆ ความรู้สึกดีอย่างนี้ทำให้มนุษย์ตั้งใจปรับสิ่งแวดล้อมตามที่ต้องการ เช่น การมีศาสนาและวัฒนธรรม และความคืบหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นต้น การที่เด็กต้องการการเล็งดูแลเกิดจากการรับรู้ของพวกเขาว่าเขาอ่อนแอและไม่สามารถช่วยตนเองได้ ถ้าหากว่าเด็กถูกเลี้ยงอย่างดี เด็กสามารถเอาชนะความรู้สึกดีได้ ถ้าหากว่า เด็กถูกเลี้ยงอย่างเข้มงวดเกินไปหรืออย่างปล่อยเกินไป เด็กจะรู้สึกดีอยู่ตลอดและหาทางแก้ไขไม่ได้ ต่อไปทำให้เกิดมีปัญหาทางพัฒนาการและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จนเกิดว่าเป็นเด็กปมด้อย การรู้สึกดีหรือการมีความดีเกี่ยวกับการตีความสภาพของชีวิตตนเองของเด็กหรือผู้ใหญ่คนนั้น (Rattner, 1972: 38 – 39)

3.4.5 ปมด้อย

การมีปมด้อยอาจเกิดจากความรู้สึกดีที่อยู่ยาวนานในเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ได้ ตามที่กล่าวมาแล้วว่า แอดเลอร์มีความคิดเห็นว่า ความรู้สึกดีเป็นธรรมชาติของมนุษย์ บุคคลคน

ที่สามารถไม่ให้ความรู้สึกมีอำนาจต่อตนเองมากเกินไปจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขจิตใจที่ดี แต่บุคคลที่มีความรู้สึกตลอดว่า ตนเองไร้ประสิทธิภาพ นำความคิดอย่างนี้ดำเนินชีวิตของตนเอง แต่ขาดพัฒนาการของบุคลิกภาพและชีวิตของตนเอง การมีปมด้อยเป็นพยาธิสภาพ บุคคลที่มีปมด้อยจะใช้วิธีชดเชย (Compensation) โดยหลีกเลี่ยงด้วยการเคลื่อนสู่ความเด่น (Superiority) เพื่อป้องกันตนเอง

ปมด้อยเกิดจากหลาย ๆ แหล่ง เช่น จากครอบครัว พันธุกรรม บุคลิกภาพ และวัฒนธรรม ลำดับการเกิดของบุคคลคนนั้นในครอบครัว และ เพศ

วิธีชดเชยมีหลายแบบ เช่น บุคคลมีเป้าหมายเพื่อที่จะได้รับความสนใจ มีอำนาจ ต้องเป็นคนที่มีความสมบูรณ์แบบ ฯลฯ (ดวงมณี, 2549: 87) หรือพูดอีกอย่างหนึ่ง บุคคลที่มีปมด้อยเห็นโลกในแง่ลบและคิดว่า โลกรอบ ๆ ตัวเขาเป็นศัตรูเท่านั้น เด็กจะกลัววิตกกังวลตลอด จากนั้นบุคคลคนนั้นจะหาวิธีชดเชยความกลัวและความไม่แน่ใจ เพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อม (ครอบครัว เพื่อน ครู อาจารย์) ของเขา เช่น เอาประโยชน์จากเพื่อน หรือผู้ปกครอง ไม่ยอมปรับตัว ใช้อำนาจ ใช้วิธีร้องไห้ไม่สามารถช่วยตนเองได้ หันไปทำในสิ่งที่ “ไม่มีประโยชน์” (Rattner, 1972: 39) คือเล่นพนัน คีฬาสุรา ฯลฯ เป็นต้น

3.4.6 ความทรงจำตอนต้นของวัยเด็ก

นิสัยและการดำเนินชีวิตของบุคคลคนหนึ่งแสดงด้วยการที่เขาคิดและพูดถึงชีวิตของเขา บุคคลคนนั้นเลือกจากประสบการณ์และความจำในสิ่งที่เขาอยากจำและในที่สุดแสดงออกถึงลักษณะของคนนั้น ส่วน ego (หรือบุคลิกภาพ) เป็นส่วนที่เลือกและตัดสินใจและอาจจะแก้ไขความจำต่าง ๆ ที่เห็นว่าสำคัญและที่สะท้อน “ความจริง” ของบุคคลคนนั้น (Rattner, 1972: 44) สำหรับความจริงอย่างนั้น แอดเลอร์มักใช้คำว่า Private Intelligence หรือ Private logic ภาษาไทยแปลว่า ตรรกะส่วนตัว

การที่เราเข้าถึงความทรงจำตอนต้นจากบุคคลคนนั้นทำให้เราสามารถตอบคำถามว่า บุคคลคนนั้นจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างไร บุคคลจะตั้งใจทำอะไรอย่างไร จากความทรงจำตอนต้นนั้นเราสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ความจำนั้นจะบันทึกปมด้อยการเข้าสังคม หรือการใช้อำนาจมากน้อยแค่ไหนเพื่อที่เราสามารถเข้าใจว่า บุคคลคนนั้นกำลังอยู่ในขั้นตอนของชีวิตและดำเนินชีวิตตามหลักชีวิตของมนุษย์มากแค่ไหนแล้ว ตามแนวคิดของแอดเลอร์งานหลักชีวิตของมนุษย์มีสามแบบ คือ งานอาชีพ มิตรภาพและความรัก ลูกศิษย์ของเขาสองคนชื่อว่า Dreikurs และ Mosak ตั้งอีกสอง ประเภทเพิ่มเติมคือการเข้าใจตนเองและความสัมพันธ์กับโลก ธรรมชาติ ศาสนา หรือ ปรัชญาชีวิต

การที่บุคคลคนหนึ่งเลือกในส่วนของความจำที่อาจจะทำลายความสนใจการเข้าสังคม เกิดจากความภูมิใจในตนเองมากเกินไปและความรักในตนเองมากเกินไป ผลจากการวิเคราะห์

ความทรงจำตอนต้นคือ บุคคลจะตระหนักในการดำเนินชีวิตอย่างผิด สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ เป็นคนที่กล้าหาญและเข้าสังคมมากขึ้น ในเมื่อบุคคลสังเกตว่าตนเองเป็นผู้สร้างความจำไม่ใช่คนอื่น บุคคลก็สามารถที่จะสร้างอนาคตของตนได้เหมือน กัน ถึงแม้ว่า เขาเป็นผู้ใหญ่แล้วเด็กที่เขาเคยเป็น ในอดีตยังอยู่ภายในตัวเขา เขาประพฤติตามและมีปฏิกิริยาเหมือนเช่นเคย

3.4.7 การเลี้ยงดูแลบุตร

สำหรับแอดเลอร์ บุคลิกภาพของแต่ละคนไม่เกี่ยวกับพันธุกรรม แต่เกิดจากวิธีการเลี้ยงดูแลบุตรของผู้ปกครอง ผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดูแลโลกในแง่ไหนและในการตั้งวิถีชีวิต การที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นการตอบสนองจากเด็กต่อวิธีการเลี้ยงดูแลบุตรและสิ่งแวดล้อม (Rattner, 2006: 96)

การที่เด็กมีพัฒนาการทางจิตใจดีต้องเกิดจากการสนับสนุนความสามารถการเข้าสังคมของเด็กคนนั้น ในเรื่องนี้แม่เป็นที่สำคัญมาก เพราะเขาเป็นบุคคลคนแรกที่ต้องมีชีวิตและมีส่วนรวม ถ้าหากว่า มารดามีสุขภาพทางจิตใจไม่สมบูรณ์ เช่น รู้สึกกลัว ไม่พอใจ เกินความรู้สึก ซึมเศร้า ใช้อำนาจ เด็กก็จะรับลักษณะแบบนี้ตามวิธีการเลี้ยงดูแลของมารดา และเด็กจะแสดงอาการผิดปกติทางร่างกายหรือจิตใจหรือทั้งสองอย่างในอีกไม่นาน เพราะฉะนั้นแอดเลอร์ให้ความสำคัญในการถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรตามนิสัยพฤติกรรมและบุคลิกภาพของมารดา (Rattner, 2006: 97)

นอกจากดูความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรแล้ว แอดเลอร์ยังให้ความสนใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุตรและบิดาและพี่น้อง เพราะเด็กต้องเรียนรู้ที่จะให้บิดากับพี่น้องมีส่วนร่วมในชีวิตของตนเองเพื่อพัฒนาความสามารถในการเข้าสังคมอย่างดี บางครั้งเด็กอาจไม่ให้ความสำคัญกับบิดาและพี่น้องได้เพราะมารดาควบคุมบุตรมากเกินไปไม่ให้นุตรเกิดมีความสัมพันธ์ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาความสามารถในการเข้าสังคม (Rattner, 2006: 99)

สำหรับแอดเลอร์ วิธีการเลี้ยงดูแลบุตรมีสองแบบที่เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาความสามารถเข้าสังคม คือ

1) วิธีการเลี้ยงดูแลบุตรแบบเอาใจมากเกินไป (Spoiling) - ผู้ปกครองที่เลี้ยงแบบนี้ มักอ้างว่า ทำเพราะรักบุตรมาก ๆ แต่เพียงต้องการการตอบสนองจากบุตรว่า ไม่อยากให้นุตรไปจาก ผู้ปกครองคนนั้น ผู้ปกครองเองที่เลี้ยงบุตรเอาใจมากเกินไปเคยมาจากครอบครัวที่เลี้ยงเขาอย่างนั้น มาแล้ว หรือไม่ก็รู้สึกว่า ตนเองเมื่อเป็นเด็กลำบากมากจึงอยากให้นุตรมีชีวิตดีกว่าเขา

เด็กที่ถูกผู้ปกครองเลี้ยงดูแบบเอาใจมากเกินไปรับเอาการเตรียมชีวิตไม่ค่อยดี ในเมื่อเด็กต้องออกจากครอบครัว เช่น เมื่อเข้าโรงเรียน เด็กคงจะต้องประสบกับอุปสรรคมากมายส่งผลกระทบต่อจิตใจว่า หมดกำลังใจ จากนั้นเกิดการยกเลิกกิจกรรม (Resignation) ความโกรธต่อทุกสิ่ง

และทุกคน การหลีกเลี่ยงที่จะเข้าสังคมและสิ่งแวดล้อมจนเป็นโรคทางจิตหรือโรคทางประสาทได้ (Rattner, 2006: 99) นอกจากนั้นแสดงอาการว่า ต้องการให้ทุกคนดูแลเขา ต้องการหาสถานการณ์ที่ให้โอกาสกับเขาที่จะบังคับหรือใช้อำนาจต่อผู้อื่น ต้องการรับทุกสิ่งแต่ไม่ยอมให้อะไรจากตนเอง ใช้คนอื่นเป็นประโยชน์ของเขาเอง เด็กที่ถูกเลี้ยงเอาใจมากเกินไปจึงเป็นเด็กที่ช่วยตนเองไม่ได้และประสบแต่การขัดแย้งกับชีวิตและผลอย่างนั้นเป็นความทุกข์ของคนอื่นด้วย อัจฉาค่อดผลสำเร็จของตนอื่น กลัวที่จะทำความผิดหรือกลัวที่คนอื่นมองเห็นเขาว่า ไม่มีคุณภาพ ไม่ยอมทำงานตามที่ชีวิตต้องการและหาแต่คำแก้ตัว (Adler, n.d. อ้างถึงใน Rattner, 2006: 99 - 100)

2) วิธีการเลี้ยงดูบุตรแบบเข้มงวดเกินไป (Authoritarian Style) - ผู้ปกครองใช้อำนาจและต้องการให้ลูกอยู่ใต้อำนาจนั้นด้วยการเชื่อฟัง ใช้วิธีแบบนี้ผู้ปกครองทำลายความต้องการของบุตร เด็กจะประสบผลกระทบอย่าง กลัว ก้าวร้าว หมดหวังเกี่ยวกับตนเอง มองเห็นโลกในแง่ลบ ปรับตัวตามแต่สถานการณ์ (Rattner, 2006: 100)

นอกจากนั้น แอดเลอร์ให้การนิยามแบบความผิดในวัยเด็ก คือ

- 1) การต่อต้าน (Defiance) – เป็นการตอบสนองของเด็กต่อผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีความอดทน ความรัก การเลี้ยงดูแบบเอาใจมากเกินไป หรือ การใช้อำนาจของผู้ปกครองต่อบุตร
- 2) โทก – เกิดจากจินตนาการของเด็กที่มีมากเกินไปหรือกลัวที่จะต้องรับการลงโทษ
- 3) การปัสสาวะรดที่นอน การพูดตะกุกตะกัก การกัดเล็บ – แสดงว่า เด็กไม่สามารถปรับตัวต่อชีวิตได้และมีปัญหาด้านความสัมพันธ์ต่อผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อม
- 4) สถิติปัญญาของเด็ก (Intelligence) – ตามแนวคิดของแอดเลอร์ไม่เกี่ยวกับพันธุกรรม แต่เกิดจากวิธีการเลี้ยงดูบุตร เด็กที่มีความสุขและความกล้าหาญให้ความสนใจกับทุกสิ่งทุกอย่าง ชอบถามชอบรู้เพื่อที่จะเรียนรู้และเข้าใจโลกรอบ ๆ ตัวเขา (Rattner, 2006: 101)

3.4.8 อันดับการเกิดและเพศ

แอดเลอร์มีความคิดเห็นว่า พี่น้องมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู เพราะ “ห้องเด็ก” เป็นที่เตรียมชีวิตและพัฒนาการทางการเข้าสังคมอยู่อันดับแรกของบุคคลแต่ละคน เด็กที่มีสภาพจิตใจดีสามารถแบ่งสิ่งของกับพี่น้อง เล่นและรวมทำงานกับพี่น้องได้ ถ้าหากว่า เด็กแสดงพฤติกรรมความเกลียด ความอิจฉา มองเห็นพี่น้องในแง่ลบ และ ทำตัวเป็นปรปักษ์กับพี่น้อง ก็เป็นสภาพทางจิตใจที่ไม่สมบูรณ์แล้วเพราะผู้ปกครองได้ทำความผิดในการเลี้ยงดูบุตร (Rattner, 2006: 102)

แอดเลอร์ได้นิยามนิสัยและบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับอันดับการเกิดดังนี้

- 1) บุตรคนโต - ช่วงแรก ๆ จะได้รับความเอาใจใส่และการเลี้ยงแบบเอาใจมากเกินไปจากผู้ปกครองทำให้ Dethronization เกิดขึ้นในช่วงที่บุตรคนที่สองเกิดเข้าในครอบครัว บุตรคนแรก

จะพยายามป้องกันและช่วยน้อง และแสดงพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ แอ๊ดเลอร์ได้เชื่อว่าเด็กที่เกิดมาเป็นบุตรคนแรกมีปัญหามากที่สุด

2) บุตรคนที่เกิดอันดับที่สอง - ต้อง “วิ่ง” ตามที่อยู่เสมอ จึงพยายามที่จะเอาชนะที่อาจจะมีเป้าหมายที่มากเกินไป มักจะชอบทำประเภทกิจกรรมที่พี่ไม่ใช้เพื่อหาความสามารถ จนจะเป็นคนเชี่ยวชาญในด้านนั้น หรือไม่ก็ขอมแพ้

3) บุตรสุดท้อง - เป็นเด็กเล็กอยู่เสมอ ถูกเลี้ยงมากเกินไปอยู่เสมอ มีความรู้สึกด้อย หมายถึง ทุกคนคิดว่า โทกว่า แอ๊ดเลอร์ได้เชื่อว่า เด็กประเภทนี้ เป็นคนที่มีปัญหาอยู่อันดับที่สอง

4) บุตรเดียว - ต้องการความเอาใจใส่ และคิดว่า ตัวเองมีสิทธิ์ที่คนอื่นจะปฏิบัติต่อเขาอย่างนั้น ผู้ปกครองคงจะมองเห็นโลกในแง่ไม่ดี เด็กคงจะมีปัญหาในการหาเพื่อนในกลุ่มของเขา บุตรชายคนหนึ่งกับบุตรหญิงหลายคนคิดว่า ตนเองต้องแสดงความแตกต่างและการมีอำนาจเป็นพิเศษ เด็กคนนั้นจะอ่อนมากหรือแข็งแรงมาก

5) บุตรหญิงคนหนึ่งกับบุตรชายหลายคน - จะเน้นบทบาทของผู้หญิงหรือบทบาทของผู้ชายในชีวิตของเขามักจะมีความรู้สึก ว่า ไม่แน่ใจหรือไม่สามารถช่วยตนเองได้

6) บุตรชายคนหนึ่งกับบุตรหญิงหลายคน - อาจเป็นไปได้ที่บุตรชายคนนั้นเห็นว่า ต้องแสดงถึงความแตกต่างกันระหว่างเขาที่เป็นเพศชายกับพี่น้องสาวที่เป็นเพศหญิง ผลตามมาก็คือ เด็กชายคนนั้นอาจมีบุคลิกภาพอ่อนแอกว่าเพราะติดตามหลักชีวิตผู้หญิงหรือแข็งแรงมากเกินไปซึ่งเกิดจากการแสดงอย่างแรงในการที่เขาเป็นผู้ชาย

7) บุตรที่เกิดกลาง - เป็นเด็กที่แข็งแรง มีลักษณะการรวมขอม (Holmgren, 1996: 54)

3.5 พัฒนาการของคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นโดยทั่ว ๆ ไป

ผู้ที่มีการบกพร่องทางสายตาจริงแล้วไม่ใช่เป็นผู้ที่มีปัญหาเดียวคือการบกพร่องทางสายตา จุดที่สำคัญคือ เขาก็เป็นเหมือนมนุษย์ทุกคนและการมีการบกพร่องทางสายตาแต่เป็นปัจจัยเพียงเล็กน้อยในบุคคลคนนั้น แต่การบกพร่องนั้นอาจมีอิทธิพลต่อปัจจัยได้ที่เกี่ยวข้องกับวัยนี้ โดยเฉพาะถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องประสบการเปลี่ยนแปลงทางการบกพร่องนั้น ผู้ให้การปรึกษาหรือไม่ก็ผู้ที่ทำงานกับคนพิการทางสายตาในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นควรจะตระหนักถึงเรื่องนี้อยู่เสมอ เพราะฉะนั้นสำคัญที่เราทราบถึงประเด็นทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่อาจจะรับการรบกวนด้วยปัญหาทางตาได้

3.5.1 พัฒนาการทางการรู้คิด (Cognitive Development)

มีผู้วิจัยบางคนที่น่าสนใจในเรื่องพัฒนาการทางการรู้คิดในวัยผู้ใหญ่เริ่มต้นด้วยวัยผู้ใหญ่ตอนต้นแล้วก็ วัยผู้ใหญ่กลางและวัยผู้ใหญ่วัยชราได้ขยายทฤษฎีของ Cognitive Development

Stages ของ Jean Piaget และมีความคิดเห็นโดยทั่วไปว่า ในช่วงที่คนอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นคนจะเริ่มใช้ความรู้ที่เขาได้รับจากการเรียน ในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่นเอามาปรับกับชีวิตประจำวันเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะอย่างซับซ้อน พวกเขาเรียก ขั้นตอนนี้ว่า Postformal Thought stage มีผู้วิจัยสามคนซึ่งได้ตั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนนี้

Perry (Berk, 2004: 432) ได้ทำการวิจัยกับนักศึกษาที่เรียนระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ประเทศ สหรัฐและแสดงถึงความคิดว่า คนที่อยู่ในช่วงต้น ของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเริ่มใช้ dualistic thinking คือ การแยกหรือการแบ่งข้อมูล ค่านิยม ทศนคติ ฝ่ายที่มีอำนาจในส่วนที่ถูก-ผิด ดี-ไม่ดี เรา-พวกเขา ต่อมาพัฒนาการอย่างมองภาพตามความสัมพันธ์ (Relativistic Thinking) หมายถึง พวกเขาจะมองเห็นความรู้ทั้งหมด เป็นโครงสร้างการคิดต่าง ๆ เขาจะไม่เห็นในประเด็นอุดมคติ หรือความจริงอย่างเดียวยกต่อไป แต่รู้ว่าลัทธิและแนวคิดหลายอย่างมีความจริง ความจริงมีความสัมพันธ์กับบริบทของเนื้อหาแนวคิดอย่างนั้น พวกเขาเริ่มคิดอย่างมีความสามารถเปลี่ยนหรือปรับความคิดเห็นของตนได้และยอมรับได้เมื่อคนอื่นคิดไม่เหมือนเขา

นอกจากนั้นพวกเขารู้ด้วยว่า ความมั่นคงต่อระบบความจริงของตนเป็นเรื่องของการเลือก เขาสามารถ คิดว่า แนวคิดหลายอย่างที่อาจจะแตกต่างกันบ้างหรือไม่ สามารถปรับได้เป็นตรรกของบุคคลคนนั้น

Schaie (Berk, 2004: 432) เสนอว่า สำหรับส่วนผู้ใหญ่ตอนต้นต้องประสบกับสถานการณ์ในชีวิต มากขึ้นที่จะต้องใช้ความรู้และตรรกะมากขึ้นด้วย พวกเขาไม่รับแค่ความรู้ใหม่จากหนังสือหรือสถาบันที่เขา เรียน แต่คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นต้องใช้ความรู้ที่นั่นเกิดประโยชน์

ตามทฤษฎีของ Schaie คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นอยู่ในขั้นตอนนี้มีชื่อว่า Achieving Stage หมายความว่า พวกเขาจะปรับความสามารถทางการรู้คิดต่อสถานการณ์ที่ต้องการสร้างเป้าหมายทางระยะยาว เช่น งาน อาชีพ การมีครอบครัว แต่เขาไม่ใช่วัยของการเรียนโดยรับความรู้อย่างเดียว เขาต้องใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วเพื่อปรับต่อชีวิตประจำวัน พวกเขาู้ด้วยว่า ปัญหาต่าง ๆ ไม่มีทางแก้ไขอย่างเดียวแต่มีทางแก้ไขหลาย อย่าง คนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมองเห็นมิติทั้งสองอย่างคือปัญหาและ บริบทเพื่อประสพผลสำเร็จ

ทฤษฎีของ Labouvie Vief คล้าย ๆ กับทฤษฎีของ Perry และ Schaie แสดงถึงแนวว่า คนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเปลี่ยนจากการคิดแบบสมมุติฐาน (hypothetical) สู่การคิดแบบเห็นผลที่แท้จริง (pragmatic) เขาจะใช้ตรรกเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับโลกและชีวิตประจำวัน สาเหตุคือ อากาศที่คนอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นต้องเลือกทางเฉพาะเพื่อประกอบอาชีพ เขาจะเริ่มสามารถยอมรับในความไม่แน่นอนของชีวิต ยอมรับว่า ไม่มีอุดมคติและสมบูรณแบบ จึงหาทางประนีประนอม (Berk, 2004: 433)

3.5.2 พัฒนาการของบุคลิกภาพ

ดูตามพัฒนาการของบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ปกตินักวิจัยมักจะเริ่มหาความรู้ตามทฤษฎีของ เरिक เอริกสัน ซึ่งเป็นทฤษฎีต้นแบบทางจิตวิทยาเน้นบทบาทตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ แต่ปัจจุบันนี้มีงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมากขึ้นที่ให้ความคิดในกรอบใหม่ที่ต้องดูด้วยเพื่อมีภาพรวมเกี่ยวกับพัฒนาการของคนในวัยนั้น ทฤษฎีนั้น ๆ เป็นทฤษฎีเน้นบทบาทของบุคลิกภาพร่วมกับปัจจัยภายนอกนอกจากปัจจัยของอดีต

ประเด็นของบุคลิกภาพเป็นประเด็นสำคัญในการเข้าใจพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เพราะบุคลิกภาพอาจมีอิทธิพลได้ต่อปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเรียนการทำงาน การเข้าสังคม การมีเพื่อน และการตั้งครอบครัว เป็นต้น เพราะฉะนั้นผู้ให้การปรึกษาหรือคนที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการทางสายตาในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นควรจะทำความเข้าใจกับเรื่องนี้ด้วย

1) ทฤษฎี Psychosocial Stages ของเอริก เอริกสัน (1964)

เอริกสันได้เน้นบทบาทของอดีต (เช่น ความสัมพันธ์และระบบการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง) ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคลิกภาพในปัจจุบัน ส่วนคนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เอริกสันมีความคิดเห็นว่า พวกเขาอยู่ในขั้นตอน Intimacy Versus Isolation ประเด็นหลักของขั้นตอนนี้คือการที่จะยอมรับร่วมชีวิตกับคู่หรือไม่ ขั้นตอนนี้จึงแสดงถึงความคิดและความรู้สึกต่อการหาและการยอมรับดำเนินชีวิตกับคู่คนอื่น คนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นระยะแรก ๆ เพิ่งเป็นอิสระจากผู้ปกครอง อาจยังหาเอกลักษณ์ (Identity) ของเขาเอง แต่ถ้าหากว่า เขาต้องการรวมชีวิตกับคู่เขาต้องยอมรับที่จะไม่สามารถใช้ความอิสระได้ทั้งหมด ต้องยอมรับในความสนใจและค่านิยมของคนนั้นด้วย ถ้าหากไม่มีความรู้สึกเกี่ยวกับความอิสระของตนเอง คนนั้นก็จะเป็นอยู่และความหมายของตนจากผู้อื่นที่เขาอยู่ร่วมกัน ถ้าคนไม่มีความรู้สึกเกี่ยวกับ Intimacy เขาก็ต้องเผชิญกับการอยู่อย่างคนเดียวตายหรือความเหงา คนที่ได้รับใน Intimacy เป็นคนที่ยอมรับในคนอื่นมากกว่า ยอมรับทำงานกับคนอื่นมากกว่า ยอมรับความแตกต่างกันระหว่างคน ๆ มากกว่า ชอบและยินดีอยู่กับคนอื่นและชอบยินดีอยู่กับตนเอง คนที่มีความรู้สึกว่า อยู่อย่าง isolation เป็นคนที่ไม่มีเพื่อนสนิท เพราะกลัวว่าจะเสีย เอกลักษณ์ของตนเอง มีแนวโน้มที่จะแข่งขันกับคนอื่นมากกว่าการที่ร่วมมือทำงานด้วยกัน ไม่สามารถยอมรับความแตกต่างกัน รู้สึกไม่สบายใจกับการใกล้ชิดผู้อื่น (Berk, 2004: 446 – 447)

ผู้ที่ศึกษาต่อจากเอริกสันมีความคิดเห็นว่า ทฤษฎีของเขาไม่สมบูรณ์แบบ จึงตั้งทฤษฎีเพิ่มมาใหม่ คือ

2) ทฤษฎี “ฤดูขงชีวิต” ของเลวินสัน (1978)

เลวินสันมีแนวคิดว่า ทุกขั้นตอนของแต่ละวัยมนุษย์มี Transition ที่ใช้ประมาณ 5 ปี ถัดไปอีก 5 ถึง 7 ปี เป็นช่วงที่ไม่เปลี่ยนแปลง (Stable) คือ คนจะสร้างโครงสร้างของชีวิตของตนเองเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางภายในและภายนอก เพราะฉะนั้นมีคุณภาพของชีวิตดีขึ้นตาม Levinson วัยผู้ใหญ่ตอนต้นคือวัยที่มีความแรงจูงใจและพลังงานมากที่สุด แต่ก็มีความเครียดมากที่สุด เพราะต้องปรับในแต่ละด้าน ซึ่งตั้งเป็นตัวอย่างต่อไปนี้

Early Adulthood Transition (17 – 22 years) คนจะสร้างความฝันหรือรูปตามความคิดต่อตนเองที่นำความตัดสินใจของตนเองในความฝันของผู้ชาย เขาเห็นแก่ตัวเองมาก (Individualistic) และคนอื่นจะเป็น ผู้สนับสนุนจุดประสงค์หรือเป้าหมายของชีวิตของเขา ผู้ชายคิดว่าตนเองเป็นผู้สนับสนุนคนอื่นและเป้าหมายของคนอื่นมากน้อยอย่างไร ความฝันของผู้หญิงมีการสร้างเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเขากับคนอื่น ช่วงนี้คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นยังมีความสัมพันธ์กับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหมายถึงคนที่อายุมากกว่า มีประสบการณ์มากกว่า ในทางเฉพาะที่ผู้ในวัยช่วงนี้ต้องการเรียนรู้ ให้ความรู้และคำแนะนำ เป็นคล้าย ๆ กับครูอาจารย์ที่สามารถทำให้ความฝันของผู้น้อยคนนั้นเป็นความจริงได้ ผู้ชายหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อเตรียมอาชีพของเขา ใช้ช่วงยี่สิบปีขึ้นไปเพื่อที่จะมีความรู้ทางเฉพาะทางนั้น

Age-30 Transition คนจะประเมินและแก้ไขโครงสร้างชีวิตของตน หากความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม มากขึ้นเพื่อแบ่งชีวิตกัน ผู้หญิงอยากให้สามียอมรับความอิสระของผู้หญิงและอยากให้ประกอบอาชีพเพื่อหา ประสบการณ์นอกบ้าน อาจจะเป็นช่วงวิกฤติของผู้ชายและผู้หญิงก็ได้ถ้าเขาไม่มีความสัมพันธ์หรืออาชีพที่น่าพึงพอใจ มีความขัดแย้งและความไม่แน่นอนเกิดขึ้นสำหรับคนที่ถามตนเองว่า เขาสามารถสร้างชีวิตอย่างมีเป้าหมายได้หรือไม่

Culminating Life Structure (ช่วงอายุ 30 ปีขึ้นไป) เป็นช่วงที่ผู้ชายตั้งหลักแหล่ง โดยตั้งใจสร้าง ความสัมพันธ์เพื่อหาที่ของเขาในสังคมที่ต้องเหมาะสมกับค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ ของเขา ผู้หญิงอาจยังไม่ได้ ตั้งหลักแหล่งเพราะต้องตัดสินใจว่า จะเลือกอาชีพหรือครอบครัว อาจไม่ก่อนอายุ 40 ปีขึ้นไปผู้หญิงจะอยู่ในขั้นตอนที่มั่นคง (Stable Phase) ที่ตามธรรมดาแล้วสำหรับผู้ชายช่วงเมื่อที่เขาอายุ 30 ปีขึ้นไป (Berk, 2004: 447 – 449)

3) ทฤษฎีของ “การปรับตัวต่อชีวิต” ของ Vaillant (1977)

Vaillant มีอีกความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น โดยระยะแรก ๆ ได้ทำการวิจัยกับผู้ชายและต่อมาได้ทำการวิจัยกับผู้หญิงด้วย ทฤษฎีนี้คล้าย ๆ กับทฤษฎีของ Erikson และ Levinson สำหรับวัยผู้ใหญ่ตอนต้นผลจากการวิจัยคือไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในการแบ่งขั้นตอนดังต่อไปนี้

ช่วงอายุ 20 ปีขึ้นไป คนจะสร้างสัมพันธภาพ (Intimacy Concerns)

ช่วงอายุ 30 ปีขึ้นไป คนจะมองคู่อภิเษกและทำงานอย่างหนัก

(Berk, 2004: 449)

4) จุดอ่อนของทฤษฎีทั้งสอง

ตาม Berk (2004: 449) โดยส่วนมากทฤษฎีใช้แต่ผู้ชายเป็นกลุ่มตัวอย่างและในบางครั้งไม่ให้ความสำคัญกับผู้หญิง นอกจากนั้นไม่ให้ความสำคัญกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมมากนักเท่าไร ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คนในช่วงกลุ่มตัวอย่างอายุสิบสี่ปีขึ้นไป คนเหล่านั้นอาจลืมบางอย่างแล้วและจำไม่ได้ทั้งหมดเกี่ยวกับชีวิตของเขาว่าช่วงที่เขาอยู่ในวัย ผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นอย่างไร

3.6 ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

มาถึงจุดนี้แล้ว เข้าใจความคิดและพัฒนาการตามบุคลิกภาพที่รับอิทธิพลจากภายในและภายนอก ตามทฤษฎีต่าง ๆ มากขึ้น จึงขออธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญและที่เป็นลักษณะของคนในวัย ผู้ใหญ่ตอนต้น จะผ่านแค่ประเด็นที่สำคัญที่สุดสำหรับวัยนี้

3.6.1 ความโดดเดี่ยวและความเหงา

ตาม Berk (2004: 455) ความโดดเดี่ยวคือความไม่เหมือนกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่เรากำลังอยู่และ ที่เราปรารถนาอยากมี คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมักจะรู้สึกเหงาเพราะไม่มีคู่หรือ/และไม่มีเพื่อนที่ดีและที่เอาใจ ใส่ ความรู้สึกเหงามีมากที่สุดช่วงที่อายุ 18 ถึงประมาณ 25 ปี หลังจากนั้นความรู้สึกเหงาจะน้อยลง

สาเหตุของความรู้สึกเหงาคือ การที่คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นพัฒนาความสัมพันธ์ไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง จากบุคคลคนนั้นอาจจะคาดหวังมากจากคู่หรือเพื่อน คิดตามสมมุติฐานแบบพอที่จะอายุมากขึ้นเขาจะคิดว่า ในการปรับตัวและใช้ความเหงาสำหรับคิดในแง่ดี (Rokach, 2001b อ้างถึงใน Berk, 2004: 455)

3.6.2 เพื่อน และ พี่น้อง

คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นหาเพื่อนที่มีเพศ อายุ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเหมือนกัน การมีเพื่อนของเขาช่วยให้มั่นใจมากขึ้น ช่วยให้มีที่ความสนับสนุนช่วงที่เครียดหรือวิกฤต ช่วยให้มีที่ความสัมพันธ์กับสังคมทั่ว ๆ ไป มีโอกาสพบกับ สังคมให้มีความรู้มากขึ้น ช่วยให้มีที่ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน มีความซื่อตรงการแบ่งความ คิดและความรู้สึก การมีมิตรภาพต่อเพศเดียวกันเกิดบ่อยกว่ามิตรภาพต่อเพศตรงข้ามกัน (Berk, 2004: 453 – 455)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นกับพี่น้อง Berk (2004: 455) มีความคิดเห็นว่า สัมพันธภาพจะดีถ้าความสัมพันธ์ได้ในช่วงที่อยู่ด้วยกันในครอบครัว

3.6.3 การออกจากบ้านผู้ปกครอง

การออกจากบ้านและการมีชีวิตไกลจากผู้ปกครองเป็นประเด็นหลักของคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ตามแนวคิด Berk พวกเขาจะออกจากบ้านครอบครัวหาที่พักอาศัยของเขาด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น สาเหตุทางการศึกษาที่เขาจะต้องเรียนที่มหาวิทยาลัยไกลบ้าน สำหรับหางาน สำหรับการแต่งงาน บางคนอยากหนีจากปัญหาความคิดทางแตกต่างกันภายในครอบครัว (Stattin & Magnusson, 1996 อ้างถึงใน Berk, 2004: 456) เหมือนกับคนที่มาจากบ้านที่ผู้ปกครองคนหนึ่งเลี้ยงดูแล (single parent household) เพราะผู้ปกครองแยกทางกันหย่ากัน เพื่อหนีความเครียด (Cooney & Mortimer, 1999 อ้างถึงใน Berk, 2004, 456) ส่วนมากอยากมีอิสระภาพและอยากแสดงว่า ตนเองเป็นผู้ใหญ่ แต่ผู้ปกครองยังต้องให้เงินกับลูก (Lindsey, Almey & Normand, 2002 อ้างถึงใน Berk, 2004: 457)

ถ้าคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นถูกเตรียมในการออกจากบ้านและมีความอิสระ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับลูกมีอย่างพึงพอใจและคนนั้นจะประสบผลสำเร็จในการผ่านบทบาทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัยผู้ใหญ่ ถ้าคนหนึ่งคนใดออกจากบ้านเร็วเกินไป เขามีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จน้อยกว่า คู่ที่แต่งงานและได้ทำงานที่เดียวกัน เพราะการออกจากบ้านเร็วเกินไปส่วนใหญ่เกิดสำหรับคนที่ต้องหางานและไม่ไปเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (Berk, 2004: 456 – 457)

3.6.4 ครอบครัวใหม่ที่รับช่วงที่แต่งงาน

ช่วงที่ผู้ชายผู้หญิงสองคนตัดสินใจว่าจะอยู่ด้วยกัน จะต้องหาความหมายของบทบาทของสามีภรรยา การที่จะอยู่อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่เห็นจากการแบ่งงานบ้านและการมีโอกาสทำงานข้างนอกบ้าน รวมกับ บทบาททางเพศ

ใน Berk (2004: 458) ลักษณะของการสมรสมีสองอย่าง คือ

Traditional Marriage หมายถึง สามีเป็นหัวหน้าของครอบครัว เอาใจใส่ดูแลฐานะเศรษฐกิจทางครอบครัว ภรรยา มีบทบาทดูแลลูกและสามี ได้แก่ ครอบครัวคนในประเทศตะวันออก
Egalitarian Marriage สามีและภรรยาอยู่อย่างเท่าเทียมกัน แบ่งอำนาจกัน สามีภรรยาแบ่งเวลาของเขาต่อ อาชีพ บุตร และ สัมพันธภาพระหว่างสามีภรรยา ได้แก่ ครอบครัวประเทศแถบตะวันตก

สำหรับกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง พวกเขาจะเลือกดำเนินชีวิตอย่าง Cohabitation หมายถึง สองคนที่ไม่แต่งงานอาศัยอยู่ด้วยกันและมีความสัมพันธ์ทางเพศ สำหรับบางคนการดำเนินชีวิตอย่างนี้หมายถึงเป็นช่วงเตรียมการสมรสเพื่อทดสอบความสัมพันธ์และการปรับตัว สำหรับอีกกลุ่มหนึ่งเป็นทางดำเนินชีวิตใหม่ที่ง่ายกว่าการแต่งงาน เพราะจะมีมิตรภาพและความสัมพันธ์ทางเพศได้ แต่

เมื่อไม่พอใจเขาจะสามารถแยกทางได้ง่าย กว่าคนที่แต่งงานแล้ว สำหรับประเทศต่าง ๆ ในทวีปตะวันตกคนที่เลือกทางนี้เป็นคนที่ไม่เคร่ง มีความคิดเห็นแบบ liberal ทางการเมือง และ/หรือเป็นผู้ที่รักทั้งเพศชายและเพศหญิง คนส่วนใหญ่มีผู้ปกครองที่เกย์ (Axinn & Barber, 1997; Cunningham & Antill, 1994 อ้างถึงใน Berk, 2004: 467)

3.6.5 การเป็นผู้ปกครองใหม่

ก่อนที่จะมีลูก ทั้งสองสามีภรรยาจะต้องตัดสินใจว่า อยากรจะมีลูกหรือไม่ การตัดสินใจเพื่อการมีบุตรหรือไม่ ตาม Berk (2004: 461) เกี่ยวกับประเด็น

- การเงิน
- ศาสนาและทางความคิดเห็นของตนเอง
- ด้านสุขภาพ
- บทบาทของเพศ (เช่น เป็นผู้หญิงต้องมีบุตร)
- การงานหรือตงงานของผู้หญิงที่มีการศึกษาสูง
- ค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงลูก

ถ้าหากว่า คู่สมรสมีสัมพันธ์ภาพดี การที่มีลูกเข้ามาในครอบครัวจะทำให้สามีภรรยารับผิดชอบในการ แบ่งงาน แต่ถ้าสัมพันธ์ภาพไม่ค่อยดี การมีลูกใหม่ทำให้การขัดแย้งมากขึ้น ถ้าหากว่าหน้าที่ในการเลี้ยงลูกแตกต่างกันมากระหว่างสามีภรรยา ความรู้สึกไม่พอใจมากขึ้น โดยเฉพาะสำหรับภรรยาทำให้เกิดผลกระทบต่อสัมพันธ์ภาพต่อลูกด้วย แต่ถ้าหากสามีภรรยาแบ่งหน้าที่การเลี้ยงลูก พวกเขาจะพอใจมากกว่าและให้ความสำคัญต่อลูกมากกว่า (Feldman, 2000; Feeney et al., 2001 อ้างถึงใน Berk, 2004: 462)

นอกจากนั้นคู่สมรสที่จะสร้างอาชีพมีประสบการณ์ในชีวิตและรอในการมีลูกมีความพึงพอใจมากกว่า เพราะสามีจะยินดีที่จะเป็นบิดามากกว่าและเข้าร่วมเลี้ยงลูกมากขึ้น สำหรับภรรยาที่มีอาชีพดีแล้วเขา สามารถให้ความสำคัญต่อสามีว่า ต้องเลี้ยงดูแลลูกและมีบทบาทในการทำงานบ้านด้วย (Coltrane, 1990 อ้างถึงใน Berk, 2004: 462) ผู้ปกครองที่ทำอย่างนี้ตลอดตั้งแต่ครั้งมีความเป็นไปได้ที่จะแบ่งบทบาทอย่างนี้ตลอดเวลา ที่จะต้องเลี้ยงดูแลลูก (Fivaz-Depeursinge & Corboz-Warney, 1999 อ้างถึงใน Berk, 2004: 465)

อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองที่เลี้ยงลูกโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การเลี้ยงลูกทำให้พวกเขาขยายความ สามารถในการควบคุมอารมณ์และสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ได้ดีกว่า มีความมั่นใจ มีความรับผิดชอบ และให้อภัยได้ง่ายกว่า (Coltrane, 1990 อ้างถึงใน Berk, 2004: 465)

3.6.6 การเลือกมีชีวิตอย่างคนเดียว (Singlehood)

การที่ผู้ใหญ่ตอนต้นเลือกที่จะมีชีวิตอย่างคนเดียว เกิดจากการตัดสินใจของบุคคลคนนั้น หรือเกี่ยวกับบุคคลที่เคยแต่งงานมาแล้วแต่หย่า ส่วนใหญ่ผู้หญิงจะอยู่อย่างคนเดียวตลอดมากกว่าผู้ชาย เพราะเมื่อผู้หญิงอายุมากขึ้นไม่มีผู้ชายให้เลือกมากนัก

คนมีความคิดเห็นต่อการมีชีวิตอยู่อย่างคนเดียวไม่เหมือนกัน บางคนเลือกชีวิตแบบนี้ เพราะต้องการมีชีวิตอย่างนี้ แต่อีกกลุ่มมีชีวิตอย่างนั้นเพราะเขาเชื่อว่า สิ่งแวดล้อมทำให้เขาเป็นอย่างนั้นที่เขาไม่สามารถ ควบคุมได้

ข้อดีคือความอิสระ ข้อเสียคือความเหงา การเข้าสังคมและมีสัมพันธ์ภาพกับเพศตรงข้ามที่น้อยกว่า ความรู้สึกเกี่ยวกับการอบอุ่นที่น้อยกว่าและความรู้สึกว่า ถูกแยกออกจากโลกของผู้สมรส (Chasteen, 1994 in: Berk, 2004: 466) ผู้ชายที่มีชีวิตอยู่คนเดียวมีปัญหาทางสุขภาพจิตและสุขภาพทางร่างกายมากกว่าผู้หญิง ผู้หญิงสามารถปรับตัวได้ง่ายกว่า เพราะผู้หญิงได้รับความสนับสนุนจากเพื่อนเพศเดียวกันมากกว่า

ผู้ชายที่ไม่เคยแต่งงานส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่มาจากครอบครัวที่มีการขัดแย้งและลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพที่ทำให้เขาต้องอยู่เป็นคนเดียวและปัญหาทางการปรับตัว (Bruunk & van Driel, 1989 อ้างถึงใน Berk, 2004: 466)

สำหรับผู้ที่มีชีวิตอยู่เป็นคนเดียวส่วนใหญ่มีช่วงเครียดเวลาอายุ 25 ปีขึ้นไป ผู้หญิงที่อายุประมาณ 35 ปีขึ้นไปพยายามที่จะมีบุตร โดยบางคนจะรับบุตรจากกำพร้า ใช้เทคโนโลยีทันสมัยตั้งครรภ์ หรือไม่มีเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ (Berk, 2004: 466)

3.6.7 การแยกทางและการหย่าร้าง

ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาที่แตกเพราะเขาใช้วิธีการแก้ไข ปัญหาที่ไร้เหตุไร้ผล หรือไม่ก็เกิดการแยกทางเพราะทั้งสามีภรรยา มีความคาดหวังต่อชีวิตสมรสและครอบครัวที่ไม่เหมือนกัน มีความสนใจและกิจกรรมที่ทำด้วยกันไม่มากและมีเพื่อนกันไม่มาก

ปัจจัยอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำให้เกิดการแตกแยกการหย่าร้างคือ อายุช่วงที่แต่งงาน คนที่ยังอายุน้อยและแต่งงานมีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่พึงพอใจและมีปัญหาในเรื่องความ อิจฉา

อีกปัจจัยหนึ่งคือการที่ไม่มีกิจกรรมทางศาสนา เพราะคนอย่างนั้นไม่มีบริบทที่จะสร้างพฤติกรรม และทัศนคติต่อการสมรสตามหลักศาสนา

ปัจจัยสุดท้ายคือการแตกแยกทางหรือการหย่าร้างของผู้ปกครองของคนนั้นอาจทำให้เกิดการลดความมั่นคงของการแบ่งชีวิตอย่างตลอดในรุ่นใหม่ (Amato & DeBoor, 2001 อ้างถึงใน Berk, 2004: 458)

หลังการหย่าร้าง ผู้ชายผู้หญิงทั้งสองซึมเศร้า วิตกกังวล มีพฤติกรรมอย่างไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ เป็นสภาพประมาณ 2 ปี ผู้หญิงที่ได้แต่งงานอย่างถูกต้องตามประเพณี (Traditional Marriage) และที่สร้างเอกลักษณ์ตามสามีจะมีปัญหาอยู่คนเดียว ส่วนสามีที่หลังหย่าเป็นฝ่ายที่ไม่เลี้ยงลูกรู้สึกไม่มั่นคงบางครั้งความสัมพันธ์พ่อลูกแทบไม่มีเลย (Berk, 2004: 468)

3.6.8 การประกอบอาชีพ

สำหรับคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเขาต้องเริ่มประกอบอาชีพ โดยเรียนรู้ที่จะทำงานตามหน้าที่อย่างดี มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและเจ้านายที่ดีและรู้ที่จะทำงานได้ด้วยความสนใจของตนเอง (Berk, 2004: 471)

บางครั้งคนในวัยนี้ประสบกับปัญหาในการปรับตัวต่อความผิดหวังต่อเงินเดือนเจ้านายและคนร่วมงาน ทำให้เกิดการลาออกก็ได้ คนในวัยนี้จึงต้องการเวลาในการปรับตัวและในการประเมิน (Berk, 2004: 472)

นอกจากนั้นพวกเขาต้องการความมั่นใจหรือความเชื่อถือที่ในความสามารถของตนเองที่ทำให้เกิดผลสำเร็จได้ (Self-Efficacy) ประเด็นนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินอาชีพและพัฒนาการ คนที่กลัวที่จะทำความผิดทำให้มีการคัดต่อการดำเนินอาชีพที่สูงหรือทำเกินไป ถ้าเกิดว่าเขาต้องประสบอุปสรรค พวกเขาจะมีความคิดเห็นว่า หน้าที่หนักเกินไปและยอมแพ้ (Albert & Luzzo, 1999 in: Berk, 2004: 472)

3.7 พัฒนาการของเฉพาะคนพิการทางสายตา

ถึงแม้ว่า แอลเฟรด แอดเลอร์ ได้เสนอประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดจิตวิทยาบุคคลเท่านั้นที่จะต้องดู ประเด็นต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถบอกได้ว่า บุคคลคนหนึ่งคนใดจะมีสุขภาพจิตดีหรือไม่ นักศึกษาผู้เขียนรายงานฉบับนี้มีความคิดเห็นว่า ในกรณีที่คนนั้นเป็นคนมีการบกพร่องทางสายตา จึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจ ประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการตั้งแต่เกิดเพื่อที่จะไม่เกิดความเข้าใจผิดหรือการวัดการประเมินผิดในทาง ลบที่ทำให้ผู้คนนั้นถูกประเมินว่า สุขภาพจิตไม่ดี

3.7.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเฉพาะคนพิการทางสายตา

ลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางสายตาที่เกิดในวัยเด็กไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ครบทั้งหมดใน บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีการบกพร่องทางสายตา ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เช่น การเลี้ยงดูจากผู้ปกครอง การ อยู่ใน โรงเรียน และปัจจัยทางภายในบุคคลคนนั้น เช่น โครงสร้างของสมองที่นำประเด็นการรับรู้ ความคิด รู้สึก ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งไม่แตกต่างกับคนที่มองเห็นปกติ แต่ในบางด้านคนที่มีการบกพร่องทางสายตาอาจมีบุคลิกภาพที่แตกต่างบ้างที่เกี่ยวเฉพาะกับการมีสายตาผิดปกติ

และมีผลกระทบต่อพัฒนาการของคนพิการทางสายตาตั้งแต่วัยทารกได้ ปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการมีดังต่อไปนี้

- 1) สาเหตุของโรค (Etiology) และ อายุที่คนเริ่มมีการบกพร่องทางสายตา
- 2) ประเภทและระดับของการบกพร่องของสายตา
- 3) ความพิการหลายประเภทอย่างอื่น (Multiple disabled)
- 4) ระดับของการมองเห็นที่ยังมีอยู่
- 5) ระยะของการตาบอด
- 6) การพิการซ้ำซ้อน
- 7) ระดับการศึกษา
- 8) การรับบริการทางองค์การต่าง ๆ
- 9) ความสามารถหรือการขาดความสามารถในการปรับต่อสถานการณ์ของการเสีย

การมองเห็น

(Sacks & Rosen, 1994: 428; Rath, 2000: 108; Mason, 1999: 8; Morse, 1997: 43; Huldenmayer, 1975: 35; Lowenfeld, 1981: 83 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 42)

Nasser (2006) เสนอตัวประกอบ 10 ประเภทที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของคนพิการทางสายตาในวัยเด็ก เป็นดังนี้

3.7.2 พัฒนาการทางการเคลื่อนไหว (Motor Development)

อย่างแน่นอนเด็กที่มีการบกพร่องทางสายตามีการรับรู้ไม่ครบจึงขาดการกระตุ้นทางตา (Visual Stimulation) พวกเขาจึงมีความจำกัดในการใช้การเรียนรู้แบบริเริ่ม (Initiative Learning) ได้ ทางสิ่งแวดล้อมอาจมีปัจจัยว่า เด็กกลัวจับวัตถุหรือเนื้อผ้าบางอย่าง ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งคือการมีข้อจำกัดการรับรู้ร่างกาย เช่น ไม่รู้ว่า ส่วนร่างกายต่าง ๆ อยู่ที่ไหนโดยไม่ต้องดูส่วนนั้น เด็กมักจะชอบการสั่นและสะเทือน (vibration) การเคลื่อนไหวเป็นวง (Circular Movement) Rocking, การกระโดด (jumping) และ Proprioception (Deep Pressure to the Joints and Muscles) (Scholl, 1986a อ้างถึงใน Nasser, 2006: 43) เด็กไม่ยอมเข้าสถานที่กว้างขวางโดยเฉพาะที่ไม่มีเครื่องหมายชี้บ่ง (Landmarks) เช่น สนามเด็กเล่น (Preisler, 1993 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 43)

ความสามารถในการเคลื่อนไหวแบ่งออกเป็นสองประเด็น คือ

เด็กสายตาผิดปกติมี Muscle tone ที่ลดลงเพราะฉะนั้นพวกเขามีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวน้อยกว่าเด็กมองเห็นปกติ เพราะเด็กมองเห็นปกติถูกใจเคลื่อนไหวตนเองด้วยการมองเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาอาจจะนอนเงียบในที่ที่เขารู้สึกปลอดภัย

เด็กสายตาคิดปกติอาจมีการควบคุมศีรษะได้ช้ากว่า เพราะเด็กมองเห็นปกติสามารถเคลื่อนไหวศีรษะ ได้ช่วงที่เขาเห็นสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเด็กสายตาคิดปกติไม่สามารถทำได้เหมือนกัน

เด็กสายตาคิดปกติมีข้อจำกัดในการจับ เพราะตามปกติเด็กรับแรงจูงใจในการจับวัตถุต่าง ๆ ถ้าเขาเห็น วัตถุนั้น ๆ เด็กสายตาคิดปกติไม่สามารถทำอย่างนั้นได้และอาจขาดการทรงตัว (Balance) ในการจับวัตถุ ต่าง ๆ เลยใช้ Ring Posture ในการนั่งเพื่อไม่ให้ตก

ความสามารถในการทรงตัว (Balance) มีพัฒนาการช้าในการนั่ง การคุกเข่า การยืน และการเคลื่อนไหว เด็กสายตาคิดปกติจะช้ากว่า ใน Crawl พวกเขาจะเดินด้วยท่าทางก้ำกึ่งที่แข็ง (www.rdibc.org.au/information/Vision อ้างถึงใน Nasser, 2006: 44)

เด็กตาบอดบางคนชอบนอนคว่ำ (Prone Position) และจะเริ่มเดินช้า ถ้าเด็กยังมองเห็นได้จะมีพัฒนาการทาง Fine Motor Skills จะใช้การเล่นริเริ่มได้คือการสังเกตจากสิ่งแวดล้อม การเริ่มมีความบกพร่องทางสายตาสำคัญด้วย

เด็กสายตาคิดปกติมีข้อจำกัดในการใช้มือ ร่างกาย และ พัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็ก การมีการบกพร่องทางสายตาอาจทำให้เด็กขาดความแรงจูงใจในการเคลื่อนไหวและใช้กล้ามเนื้อที่จำเป็นเพื่อควบคุมร่างกายได้และหาประสบการณ์ทางสิ่งแวดล้อม (Scholl, 1986a: 73 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 45) การที่ผู้ปกครองใช้วิธีป้องกันมากเกินไปอาจทำให้เด็กคนนั้นไม่สามารถพัฒนาความสามารถในการเคลื่อนไหวได้ด้วย (Schneekloth, 1989 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 45)

3.7.3 พัฒนาการทางการรู้คิด (Cognitive Development)

สำหรับเด็กสายตาคิดปกติที่อยู่ในขั้นตอน Concrete Operation Stage ของวัยเด็กตอนกลางอาจจะมี ปัญหาในการสร้าง Concepts อาจจะสามารถเข้าใจเรื่องของสีบ้าง แต่จะมีปัญหาเข้าใจเรื่องของเวลาและระยะทาง เด็กจึงต้องการรับการฝึกอบรมอวัยวะรับรู้่อื่นในทางตรงเพื่อชดเชยการขาดของการเรียนแบบริเริ่ม มิฉะนั้นจะมีปัญหาเข้าขั้นตอนหลัง ๆ Concrete Operation Stage (Scholl, 1986a, 75 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 47)

สำหรับส่วนการคิดแบบ Conceptual เด็กสายตาคิดปกติมีปัญหากับการคิดแบบนามธรรม (Abstract Thinking) และเด็กตาบอดกับการเข้าใจ Conceptual Tasks (Hallmann & Kauffmann, 1978: p. 346 in: Nasser, 2006: 48)

ด้วยสาเหตุที่เด็กตาบอดจะไม่สามารถมองเห็นระยะได้ พวกเขาจะมีปัญหาเกี่ยวกับ Concepts ที่เกี่ยวกับ ระยะทาง (Hallmann & Kauffmann, 1978: p. 346 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 48)

นอกจากนั้นเด็กตาบอดหรือเด็กสายตาคิดปกติต้องสัมผัสวัตถุเพื่อเข้าใจโลกรอบ ๆ ตัวเขา แต่ประสบการณ์ทางการมองเห็นกับประสบการณ์ทางการสัมผัสไม่เหมือนกัน การสัมผัสแบ่งออกเป็นสองอย่าง คือ

1) Synthetic touch – การสัมผัสวัตถุประเภทเล็ก ๆ ที่เด็กสามารถจับกับมือหนึ่งมือหรือทั้งสองมือได้

2) Analytic touch - สำหรับวัตถุที่ใหญ่ เด็กตาบอดจะสัมผัสวัตถุนั้นด้วยสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของวัตถุนั้น แล้วสร้างรูปของวัตถุนั้นในจิต

แต่เด็กตาบอดอาจจะไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับ Conceptual Understanding of the World จากประสบการณ์ทางการสัมผัสที่พวกเขาจะต้องใช้ (Hallmann & Kauffmann, 1978: 347 – 348 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 48)

3.7.4 พัฒนาการทางอารมณ์ (Affective Development)

ตาม Piaget พัฒนาการทางอารมณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมต่อคนอื่น (Nasser, 2006: p. 49) สำหรับปัจจุบันนี้ เด็กสายตาคิดปกติอาจมีข้อเสียตั้งแต่แรกเกิด เพราะพวกเขาอาจขาดความสัมพันธ์ทางร่างกายกับมารดาหรือสมาชิกครอบครัวคนอื่นเป็นบางเดือนหลังจากที่เขาคลอดออกมา เพราะพวกเขาจะมีสภาพของร่างกายที่เขาจะต้องอยู่โรงพยาบาลนานก็ได้ การที่เด็กประเภทนั้นขาดการติดต่อกับตา (Eye Contact) อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาเสีย (Fraiberg et al., 1964 in. Nasser, 2006: 49) นอกจากนั้นความสัมพันธ์กับพี่น้องอาจจะไม่ดีด้วย เพราะบุตรต้องได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดามากและอาจไม่เป็นเพื่อนเล่นที่น่าพอใจสำหรับพี่น้อง เด็กสายตาคิดปกติอาจไม่ได้ถูกยอมรับจากกลุ่มเพื่อนเพราะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมทางภาษาท่าทางได้ (Scholl, 1986a: 79 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 50)

3.7.5 พฤติกรรมแบบเฉพาะ (Stereotypic Behaviours)

เด็กสายตาคิดปกติโดยเฉพาะกลุ่มเด็กตาบอดโดยมากจะแสดงพฤติกรรมการเคลื่อนไหวที่ทำหลายครั้งรวม แกว่งศีรษะ (Body Rocking) ขยี้ตา (Eye Rubbing) พฤติกรรมอย่างนี้ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่รับได้ง่าย เพราะเด็กตาบอดแสดงพฤติกรรมอย่างนี้บ่อยมาก ด้วยสาเหตุที่เด็กตาบอดขาดการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม เด็กมักจะหันทำกิจกรรมทางร่างกายอย่างนั้น (Scholl, 1986a: 74 - 75 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 50)

ผู้วิจัยยังไม่ทราบแน่นอนถึงสาเหตุที่เด็กตาบอดแสดงถึงพฤติกรรมอย่างนี้ ปัจจุบันมี 3 ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมอย่างนี้ ทฤษฎีประเภทแรกให้ความคิดเห็นว่า คนพิการทางสายตาทำเพื่อระดับกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม (Stabilize Ones Level of Arousal) ทฤษฎีที่สองเสนอว่า พฤติกรรมอย่างนี้เกิดจากการขาดการติดต่อกับสังคมทำให้เด็กและผู้ใหญ่ตาบอดแสวงหาการกระตุ้นเพิ่มในทางอื่นที่แสดงด้วยพฤติกรรมอย่างนั้น สุดท้ายทฤษฎีที่สามว่า เกิดจากการที่บุคคลคนนั้นขาดการกระตุ้นทางอารมณ์ (Scholl 1987 อ้างถึงใน Friend, 2008: 345)

ผู้ปกครองกับคนอื่นอาจจะคิดว่า เด็กคนนั้นมีพัฒนาการช้าหรือมีปัญหาทางอารมณ์ บางคนอาจจะกลัวเด็กที่แสดงพฤติกรรมอย่างนั้น เพื่อนที่มองเห็นได้อาจจะมาช่วยเด็กคนนั้นและจะเกิดการแยกออกจากสังคม เด็กตาบอดที่แสดงพฤติกรรมอย่างนี้อาจจะแยกตัวจากความจริง เด็กตาบอดเองอาจจะไม่เข้าใจว่า พฤติกรรมอย่างนี้เป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่รับ เพราะคนมองเห็นปกติจะไม่ทำอย่างนั้น (Swallow & Huebner, 1987 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 51)

3.7.6 ภาษาและการสื่อสาร (Language and Communication)

เด็กสายตาศิลปคดีมักจะมีพัฒนาการทางภาษาที่ช้ากว่าเด็กสายตาทกติ เพราะพวกเขา มีพัฒนาการทางการเคลื่อนไหวร่างกายช้า ขาดประสบการณ์ทางสิ่งแวดล้อม และขาดการกระตุ้นทางการมองเห็น (Miller, 1983 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 52)

โดยทั่วไปเด็กสายตาศิลปคดีต้องการใช้เวลามากกว่าเพื่อพร้อมที่จะเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ เด็กคนนั้นต้องการรับการบรรยายการอธิบายเกี่ยวกับวัตถุต่าง ๆ ที่ใหญ่เกินไปที่จะสามารถจับมือสัมผัสได้ หรือต้องเรียนจากแบบของวัตถุนั้น (Scholl, 1986a: 76 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 52) นอกจากนั้นเด็กสายตาศิลปคดี ไม่สามารถที่จะชี้วัตถุได้และให้คนอื่นบอกชื่อของวัตถุนั้น

พวกเขาจะพูดซ้ำ ๆ เกี่ยวกับคำของคนอื่น เรียกว่า Echolalia เพื่อจะติดตามสถานการณ์กับคนอื่นได้ เด็กสายตาศิลปคดีอาจจะถามคำถามที่ไม่เหมาะสมเพื่อรู้ว่า ใครกำลังอยู่ใกล้ ๆ เขาในห้องและคนนั้นกำลังอยู่ที่ไหนในห้องนั้น เพื่อดำเนินการติดต่อทางการพูดทำให้เด็กสายตาศิลปคดีรู้สึกปลอดภัย (www.rdibc.org.au/information/Vision อ้างถึงใน Nasser, 2006: 52)

เด็กที่มีการปกครองทางสายตาใช้ Verbalism และ Verbal Unreality (Andersen et al., 1984 in: Nasser, 2006: p. 52) หมายถึงมโนภาพของสิ่งหรือความคิดต่าง ๆ ที่จริงแล้วเด็กสายตาศิลปคดีอาจไม่มีประสบการณ์ โดยตรง (Dunlea & Andersen, 1992 อ้างถึงใน Nasser 2006: 54) เด็กในประเภทนี้ถามมากกว่าและใช้คำร้องเรียกมากต่อเพื่อนและผู้ใหญ่มากกว่าเด็กมองเห็นปกติ เด็กสายตาศิลปคดีมีแนวโน้มที่จะเห็นความสนใจและการกระทำของตนเองมากกว่ารับในความต้องการของคนอื่น

3.7.7 ภาษาท่าทาง (Nonverbal Communication)

สำหรับภาษาท่าทางเด็กสายตาศิลปคดีโดยส่วนใหญ่ไม่มีภาษาท่าทางมากเท่าไรและร่างกายของพวกเขาอยู่อย่างแข็งแรงหรือไม่มีเปลี่ยนแปลงมากทำให้คนสายตาทกติอาจไม่ค่อยสบายใจที่จะสัมพันธ์กับคนสายตาศิลปคดี (Huebner, 1986: 350 – 351 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 55) เพราะคนมองเห็นปกติอาจจะคิดว่า เขาไม่สนใจหรือเบื่อฟัง

ตามลักษณะทางร่างกายต่าง ๆ เด็กที่มีการปกพร่องทางสายตาไม่ประเมินคนตามรูปแบบหรือหน้าตา เพราะฉะนั้นพวกเขาต้องเรียนว่า คนที่มองเห็นปกติทำอย่างนั้น (Huebner, 1986: 351 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 56)

นอกจากนั้นเด็กสายตาผิดปกติแสดงพฤติกรรมแบบสัมผัสและหาทางติดต่อทางร่างกาย เด็กคนนั้นจะ ต้องเรียนเรื่องเกี่ยวกับกฎทางการมีการติดต่อทางร่างกาย (Huebner, 1986: 350 – 351 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 55)

สำหรับลักษณะที่เกี่ยวกับวจา หมายถึง ลักษณะหรือวิธีการออกเสียง เช่น ด้วยการหัวเราะหรือการร้องไห้ เด็กสายตาผิดปกติไม่สามารถมองเห็นได้ จึงไม่สามารถเข้าใจความหมายของลักษณะของเสียง ถ้าคนที่อยู่ด้วยกันจะใช้ (Double Meaning) หรือการถากถาง (Sarcasm) (Huebner, 1986: 350 – 351 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 55)

สำหรับ proxemics ซึ่งหมายถึงการใช้และการรับรู้ของระยะอยู่ระหว่างบุคคล เด็กสายตาผิดปกติมัก จะไม่รู้สึกรบกวนช่วงที่มีคนอื่นมาใกล้ ๆ มาก พวกเขาอาจจะมาอยู่ใกล้เกินไปกับคนอื่นซึ่งอาจจะรู้สึกรบกวน (Huebner, 1986: 351 – 352 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 56)

สำหรับ artifacts คือการจัดการของวัตถุต่าง ๆ ที่ช่วยให้เป็นตัวกระตุ้นทางภาษา ทำทาง เช่น น้ำหอม เสื้อผ้า ฯลฯ เด็กสายตาผิดปกติต้องเรียนที่จะใช้วัตถุอย่างนี้ให้ถูกต้อง (Huebner, 1986: 350 – 351 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 56)

และสุดท้ายสำหรับสิ่งแวดล้อม คือประเด็นเกี่ยวกับเครื่องเรือน การใช้ไฟ สี เสียงดนตรี และอุณหภูมิ เด็กสายตาผิดปกติต้องเรียนประเด็นนี้ด้วยการอภิปราย (Huebner, 1986: 352 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 57)

เด็กสายตาผิดปกติประสบกับข้อเสียบางอย่าง เช่น

- 1) ขาดภาษาทำทางบางอย่างต่อคนที่เขาจะสนทนา
- 2) ภาษาทำทางของเขาอาจไม่ตรงกับการคาดหวังของคนมองเห็นปกติ เพราะคนพิการทางสายตาอาจไม่สามารถที่จะให้การตอบสนองต่อภาษาทำทางของคนอื่นได้ อาจทำให้คนสายตาปกติ เข้าใจผิด
- 3) เด็กสายตาผิดปกติอาจจะมีปัญหาในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เขากำลังอยู่ อาจพูดคนเดียววนเวียนไป และลืมที่คนอื่นต้องการพูดด้วย
- 4) พวกเขาจะมีปัญหาในการเลียนภาษาทำทางทางหน้าด้วยการรับและการตอบสนอง

3.7.8 ความสามารถในการเล่น (Play Skills)

เด็กสายตาศึกปกติมักจะต้องประสบกับความท้าทายมากมายในช่วงที่เขาต้องเข้าสังคม อาจเป็นไปได้ที่เด็กคนนั้นขาดเพื่อน เพราะไม่สามารถริเริ่มสนทนากับคนอื่นได้ด้วยสาเหตุที่เขาขาดการติดต่อทางตา และไม่สามารถที่จะเคลื่อนไหวร่างกายได้เหมือนเด็กมองเห็นปกติ (www.rdbc.org.au/information/vision in Nasser, 2006: 58) เด็กที่มีสายตาศึกปกติมักจะเล่นแบบทำซ้ำ ๆ เล่นเหมือนเดิม การเล่นอาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงมาก เด็กประเภทนี้อาจไม่รวมเล่นเกมแบบสำรวจ (Exploratory Games) (Freeman, et al., 1989; Tröster & Brambring, 1994 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 58) อาจไม่เล่นเกมประเภทเล่นบทบาทและแบบสัญลักษณ์ Symbolic มากเท่าไร ถ้าเล่นอย่างนั้นเขาจะประสบผลสำเร็จน้อยกว่าเด็กที่มองเห็นปกติ (Tröster & Brambring, 1994 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 58) เด็กสายตาศึกปกติจะไม่เล่นแบบจัดการ (Manipulative Games) และการใช้ของเล่นตาม function ของมัน (Parsons, 1986 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 58) นอกจากนี้ เด็กสายตาศึกปกติมักจะเล่นกับผู้ใหญ่มากกว่ากับเพื่อนเพราะความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อาจมีความหมายและให้การกระตุ้นมากกว่าการเล่นกับเพื่อน (Schneekloth, 1989; Preisler, 1993 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 58)

ผลจากการมองเห็นไม่ชัดหรือตาบอดคือ ปัญหาในการหาเพื่อนในสนามเด็กเล่น สามารถที่จะเล่นได้ เท่ากับเพื่อนและจะต้องทำการบ้านในช่วงที่เด็กมองเห็นปกติทำการบ้านเสร็จไปเล่นได้แล้ว เด็กสายตาศึก ปกติเลี้ยงกิจกรรมที่เขาเห็นว่า ยากเกินไป อันตราย หรือเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความสามารถมากเกินไป

3.7.9 พัฒนาการทางสังคม (Social Development)

เด็กสายตาศึกปกติอาจมีปัญหาและขาดความสามารถทำให้เขาต้องอยู่คนเดียว มีทัศนคติทางลบและมีอุปสรรคใน Mediating Social Encounters (สนทนาการ ภาษาท่าทาง) เด็กในประเภทนี้อาจจะขาดโอกาสในการสัมพันธ์ อยู่คนเดียวในกลุ่ม หรือมีสนทนาการอย่างสั้น ๆ ตาม Nasser (2006: 60) พัฒนาการทางสังคมของเด็กที่มีการปกครองทางสายตาได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังจากผู้อื่นที่มีต่อเขา ถ้าหากว่า คนอื่นคาดหวังว่า เด็กสายตาศึกปกติประพฤติด้วยการมีข้อจำกัดที่พวกเขาเชื่อว่าเป็นลักษณะของการเป็นคนพิการทางสายตาหรือเกี่ยวกับพันธุกรรม ข้อจำกัดอย่างนั้นที่เขาเชื่อเกิดเป็นส่วนของอัตม โนทัศน์ (Self-Concept) ของเด็กสายตาศึกปกติ แต่ถ้าหากว่า คนอื่นยอมรับในการปกครองทางสายตาและเข้าใจถึงผลกระทบของความบกพร่องต่อเด็กด้วยการไม่วางความคาดหวังที่มีข้อจำกัดต่อเด็กคนนั้น เด็กก็จะรับรู้ความสามารถทางสังคมของตนเองและจะมีทัศนคติในทางบวกที่ทำให้เกิดมีความสามารถและการเติบโตทางสังคมมากขึ้นด้วย

ตามประเด็นของอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) สำหรับเด็กวัยรุ่นที่มีการบกพร่องทางสายตา พวกเขามีปัญหาในการยอมรับการบกพร่องทางสายตาของเขที่ทำให้เขาขาดความสามารถและมีข้อจำกัดบ้าง (Scholl, 1986a: 79 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 64) ตามธรรมชาติคนจะใช้การมองเห็นเพื่อพัฒนาเอกลักษณ์ทางเพศ แต่ถ้าหากว่า เด็กวัยรุ่นไม่สามารถมองเห็นได้ดี พวกเขาอาจขาดความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่วัยรุ่นมองเห็นปกติกำลังชอบทำ ชอบประพฤติ ชอบคิด ส่วนเด็กผู้ชายในช่วงวัยรุ่นอาจถูกมารดาเอาใจใส่่มาก พวกเขาไม่สามารถที่จะเข้าร่วมการเล่นแบบไววายได้ตามที่เด็กผู้ชายในวัยรุ่นชอบเล่น (Scholl, 1986a อ้างถึงใน Nasser, 2006: 65) เด็กที่มีสายตาผิดปกติและที่กำลังอยู่ในวัยรุ่นต้องอยู่กับคนอื่น ซึ่งเป็นประเด็นที่พวกเขาไม่ควรจะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี (Warren, 1984 อ้างถึงใน Nasser, 2006: 68)

3.8 ส่วนสำคัญที่เกี่ยวกับคนพิการทางสายตาในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

ต่อจากนี้ไป พอที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตาบอดเด็กสายตาผิดปกติในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องดู ก็จะต้องทำความเข้าใจต่อเกี่ยวกับปัญหาสำหรับคนกลุ่มนั้นในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

3.8.1 การปรับตัวเข้าสังคมของคนพิการทางสายตาหลังวัยเด็ก

เมื่อก่อนผู้วิจัยเชื่อว่า คนพิการทางสายตามีความเสี่ยงต่อเผชิญปัญหาทางบุคลิกภาพ (Personality Disturbances) ปัจจุบันนี้ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องยอมรับว่า การที่คนพิการทางสายตาอาจเกิดมีปัญหาทางบุคลิกภาพไม่ใช่พันธุกรรม การปรับตัวที่มีปัญหาส่งผลต่อบุคลิกภาพของเขา

การที่มีการปฏิบัติไม่เหมาะสมเกิดจากประสบการณ์ที่สังคมขาดเกี่ยวกับคนตาบอด คนสายตาผิด ปกติ ไม่เข้าใจแบบอย่างของการปฏิบัติต่อกิริยาระหว่างบุคคลคนพิการทางสายตากับบุคคลซึ่งมองเห็นปกติ (Pattern of Social Interaction) ความสามารถทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การยิ้ม การแสดงออกทางหน้า (Facial Expressions) การให้สัญญาณทางมือและร่างกาย (Hand and Body Gestures) เพื่อถ่ายทอดความรู้สึก และการทักทาย เป็นความท้าทายและที่ยากของคนพิการทางสายตา

จากนั้นอาจเกิดการตีความพฤติกรรมของคนมองเห็นปกติคิดว่า คนพิการทางสายตาเป็นคนที่ปรับตัวเองเข้าสังคมไม่ได้ แต่คนมองเห็นปกติกับคนพิการทางสายตาสามารถเข้ากันได้ ช่วงที่มี การปฏิบัติด้านกิริยาระหว่างทั้งสองฝ่ายมากขึ้น สำหรับคนพิการทางสายตาสามารถเรียนการปรับพฤติกรรม เช่น ด้วยการใช้การแสดงออกทางหน้า ผงกศีรษะ คนมองเห็นปกติควรจะใช้วิธีทักทายทางโทรศัพท์แบบส่งเสียงว่า ได้รับคำพูดของคนพิการทางสายตาคณนั้น อย่างทักด้วยวาจาเมื่อต้องสื่อสารกับคนพิการทางสายตา (Hallahan & Kauffman, 1994: 355)

3.9 ครอบครัวของคนพิการทางสายตา

สำหรับผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการทางสายตาและผู้วิจัยต้องยอมรับในสถานการณ์เฉพาะของแต่ละครอบครัว บุคลิกภาพและนิสัยเฉพาะของบุตรตาบอดหรือสายตาผิดปกติ การรับการสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อน ความเชื่อทางวัฒนธรรมและประเพณี และปัจจัยอื่น ๆ

เคยมีการวิจัย (Lezser and Heinze (2001 อ้างถึงใน Friend, 2008: 355) ที่ใช้แบบสอบถามกับผู้ปกครอง 130 คู่ที่รัฐ Illinois ผู้ปกครองเหล่านั้นให้ความสำคัญกับประเด็นดังนี้

การเป็นห่วงและความเครียด – เกี่ยวกับอนาคตของบุตร สนับสนุนความต้องการของบุตร การเงิน การรับใช้บริการที่เหมาะสม ผลกระทบต่อพี่น้อง การตอบสนองของสังคม ข้อมูลที่ไม่ครบ

ผลกระทบจากความพิการของบุตรต่อครอบครัวและความเปลี่ยนแปลง – เริ่มมีความสุขมากขึ้น มีความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติเกี่ยวกับผู้พิการทางสายตา มีความเมตตามากขึ้น สัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้น เป็นห่วงมากกว่า ต้องวางแผนสำหรับอนาคตมากกว่า

วิธีและการสนับสนุนที่ผู้ปกครองใช้เพื่อจัดการกับความเป็ห่วง – ช่วยเหลือบุตรอย่างมีส่วนร่วม หาข้อมูล การอภิปรายกับผู้เชี่ยวชาญ มีความสุขและสนุกสนานช่วงที่มีเวลาว่างหรือไปเที่ยว (Recreation and Leisure time) และการสวดมนต์ภาวนา อธิฐานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สำหรับการเรียนร่วม – ผู้ปกครองยอมสนับสนุนบุตรแต่เป็นห่วงต่อ Social Isolation ของบุตร โอกาสที่จำกัดที่ทำให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรและกิจกรรมในชุมชน การที่ครูและอาจารย์ประจำชั้นขาดความรู้เกี่ยวกับความพิการทางสายตา หรือการที่ครูอาจารย์ไม่ยอมเปลี่ยนและให้การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมตามที่บุตรต้องการ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยทั่วไป

ช่อทิพย์ นิยมพันธุ์ (ม.ป.ป.) ทำการวิจัยเกี่ยวกับคนพิการด้านร่างกายและเคลื่อนไหวที่ทำค้าสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพค้าสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อศึกษารวมถึงหาทางแก้ไข กลุ่มคนพิการที่ได้ถูกศึกษาเป็นคนพิการอยู่ที่อำเภอพระประแดง เป็นจำนวน 100 คน เพศชาย 69 คนและเพศหญิง 31 คน ผลของการวิจัยพบว่า ผู้พิการร้อยละ 74 เคยรับการฝึกอบรมอาชีพจากหน่วยของรัฐบาลแต่ไม่สามารถหางานได้ หลังเกิดพิการส่วนมากประกอบอาชีพอย่างอื่นก่อนที่จะเป็นผู้ค้าสลากแบ่งกินรัฐบาล ผู้พิการส่วนมากที่ศึกษาเป็นคนทำค้าสลากแบ่งกินรัฐบาลระหว่าง 1 ถึง 10 ปี ปัจจัยที่ทำให้คนในกลุ่มนั้นเกิดเป็นผู้ค้าสลากแบ่งกินรัฐบาลคือ ต้องการอาชีพที่อิสระและเป็นที่อำนวยความสะดวกต่อผู้พิการ ไปตามเพื่อนที่ขายสลากแบ่งกินรัฐบาล

ไม่มีอาชีพอย่างอื่น มีชั่วโมงการทำงานน้อยกว่าและชั่วโมงพักผ่อนมากกว่า เป็นอาชีพที่ง่าย ๆ ไร้รายได้ดี อยู่กับเพื่อน มีปัญหาเกี่ยวกับงานที่เขาทำก่อนขายสลากแบ่งกินรัฐบาล ไปตามกลุ่มสมรส อยากอยู่ในกลุ่มเพื่อนคนพิการ รับการสนับสนุนจากครอบครัวที่อยากให้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ปัญหาที่ได้เจอคือ มีการแข่งขันสูงในการค้าขาย โควตาที่มีไม่พอขาย ไม่มีสวัสดิการช่วยเหลือและมีแต่น้อย สภาพสิ่งแวดล้อมในสาธารณะไม่ดีต่อผู้พิการ ขาดความปลอดภัยและทรัพย์สินจากอาชีพ ปัญหาทางการเงินในการประกอบอาชีพ ถูกอ้างชื่อในการรับโควตา ปัญหา ทางสถานที่ขายสลากและทุนจากขายสลากไม่หมด วิธีการแก้ไขคือต้องการรับทุนเพื่อประกอบอาชีพขายสลาก ต้องการรับความช่วยเหลือสำหรับโควตา ราคาขายสลากที่สูงกว่า สวัสดิการช่วยผู้พิการขายสลากและครอบครัวของเขา และการสนับสนุนหาสถานที่เหมาะสมสำหรับการค้าขาย

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางสายตา

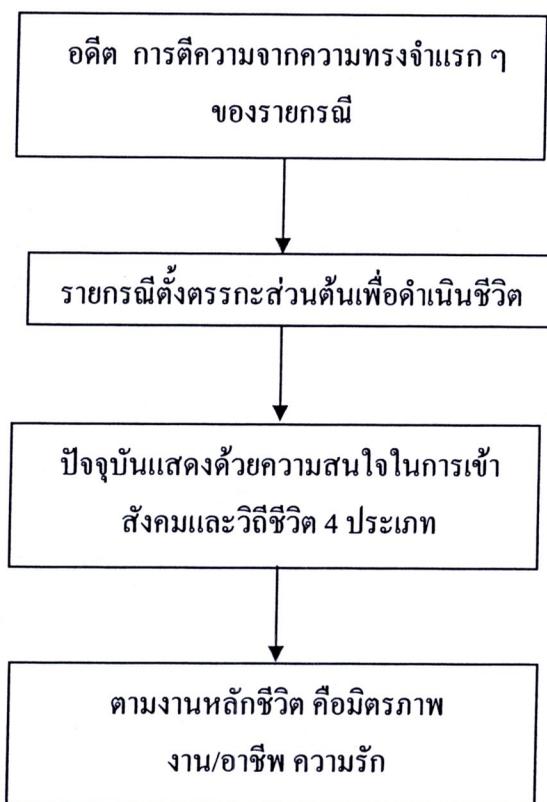
ศีกดิษฐ อุบลวัตร (ไม่ระบุปี) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคนพิการทางสายตาในสถานประกอบการโดยศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มพนักงานสลับสายโทรศัพท์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการทำงานและเจตคติต่อผู้บริหารทางสายตาและเพื่อร่วมงานของพนักงานสลับสายโทรศัพท์ของผู้พิการทางสายตา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้พิการทางการมองเห็น 40 คน เป็นเพศชาย 19 คน เพศหญิง 21 คน ทำการวิจัยระหว่างธันวาคม พ. ศ. 2543 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544

ผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานทางรัฐบาลช่วยน้อยมากในการฝึกอาชีพ สถานประกอบการเกือบทั้งหมดไม่สนับสนุนโดยไม่มีอุปกรณ์ช่วยเหลือคนพิการทางสายตา ผู้พิการรับความสนใจและการคาดหวังจากผู้บริหารไม่มาก ร้อยละ 80 รู้สึกลำบากในการใช้บริการขนส่งสาธารณะ จากการตรวจสอบเจตคติพบว่า ผู้พิการทางสายตาส่วนมากสามารถปรับตัวได้ดีต่อสังคม มีความเชื่อมั่น มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้บริหารและผู้ร่วมงาน หนึ่งในสามของกลุ่มผู้พิการทางสายตา จากการศึกษายังปรับตัวไม่สมบูรณ์ รู้สึกไม่สบายใจต่อสิ่งแวดล้อมของการทำงาน มีความรู้สึกด้อยและจำใจอยู่

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า การเข้าใจคนพิการทางสายตาที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นต้องดูตามประเด็นต่าง ๆ ที่แบ่งออกได้เป็นสามประเภท คือ ประเด็นทั่วไปที่เน้นบทบาทของวัยนั้นตามที่ทุกคนประสบ ประเด็นที่เกี่ยวข้องเฉพาะพัฒนาการคนพิการทางสายตา และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่คนพิการทางสายตาอยู่ ดังแสดงรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย